זון אויפנאנג — 5.25.
זון אונטערגאנג — 7.30.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואָרט

THE GATEWAY OF THE WEST

THE ISRAELITE PRESS

וועטער:
קלאר און קאלט

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 20, No. 19. Winnipeg, Mon. April 21, 1930. Published daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג כג׳ ניסן, תר״ץ.

יום-טוב איז דורכגעגאנגען אָן אינצידענטן אין ירושלים

שטאט בארואיקט זיך, נאכדעם ווי מאכמעדאנישע פיליגרימען צעפאָרן זיך — צען טויזנט אידן האבן באזוכט כותל מערבי איבער פסח

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ירושלים, אפר. 21 (איטא).— די טעג פון אומרו אין גאנץ ארץ־ישראל, צוליב דער פייערונג פון׳ם מאכמעדאנישן יום־טוב פון "נעבי־מוסא" (משה הנביא) איז נעכטן פארביי מיט׳ן צוריקקער פון אלע פילגרימען פון ירושלים צו זייערע היימען.

פרייטאג מיטאג־צייט האט געהערשט אן אנגעשטריינגטע שטימונג צוליב די קלאנגען, אז די אנטיילנעמער אין די תפ־לות ארום אמאר־מאשיי פארהאנדלען וועגען דער ראזשאמקייט צו ארגאניזירן א פראטעסט דעמאנסטראציע קעגן די טויט־אורטיילן, איידער די פילגרימען צעפאָרן זיך אהיים.

עס ווערט פארשטאנען, אז די פילגרי־מען פון שכם זיינען געווען באזונדערס אקטיוו. די פאליציי האט אבער ניט דער־לויבט קיין גרויסע מאסן צוזאמען צו קליי־בען זיך אין די גאסן, און דער עולם איז זיך אזוי ביסלאכווייז צעפאָרן פון שטאט.

עס ווערט ווייטער באריכטעט, אז אן אולטימאטום איז געשיקט געווארן צום ייר־קאמיטעט איבער דער עניין.

א גרויסע צאל אידן פון די קאלאניעס איז געקומען קיין ירושלים צו פייערן פסח, און, ניט געקוקט אויף דער ניט גאר־ר־איקער לאגע, האט אבער געהערשט א יום־טוב׳דיקע שטימונג צווישן די אידן. עס ווערט אפגעשאצט, אז איבער צען טויזנט אידן האבן באזוכט דעם כותל מערבי אי־בער פסח.

בהמות מגפה אין ארץ ישראל

ירושלים, אפריל 21 (איטא).— די "פוס און מויל" מגפה, וועלכע ברשעוועט צווישן די בהמות אין סיריע, עגיפטן און עבר־הירדן, איז אריינגעדרונגען אויך אין ארץ ישראל. די דיסטריקטן פון צפת, יריחו און נוצרת באריכטן זוכן דער קראנקהייט. די רעגירונג נעמט אן שטרייגע מיטלען קעגן אויפבארט פון בהמות פון די דער־בייאיקע טעריטאריעס און זעט אז די אנגעשטעקטע בהמות זאלן אויסגעשלאכ־טעט ווערן.

—(::)—

שריפה טוט אָן פיל שאדן אין קעליהער, סאסק.

קעליהער, סאסק., אפר.21.— א שריפה וואס איז דאָ אויסגעבראכן שבת פרי אין דער הויפט־נאס פון שטעטל האט פארניכ־טעט פיר געביידעס און פאראורזאכט שאדן, ווערט באהויפטעט, איז נעדעקט מיט פאריזכערונג.

די שריפה איז אויסגעבראכן הינטער דער "בליו סטאר", א דזשענעראל סטאר, וואס באלאנגט צו בארסקי ברידער. די סטאר און דריי דערבייאיקע געביידעס זיי־נען פאריכטעט געווארן.

—(::)—

גלח פרובירט קריגן דעם עולם וואס וויל ניט גיין אין קירך דורך א מואווי

בערלין, אפר. 20.— דער עולם פוילט זיך אונטער צו ראוגען אפילו אין בערלין. א קאטוליישער גלח האט אן בערלין ערשט פארענדריקט בויען א שיינעם מואווי טעאטער און וועלכן עס וועלן צווישן וועלן אויסשליסלאך רעליגיעזע בילדער פאר דערציאונג און פראפאגאנדע צוועקן, מיט דער האפענונג, אז דאס יונגווארג וועט אפטער באזוכן די רעליגיעזע מואווי הויז איידער די קירך.

אידיש שיפל ראטעוועט צוויי אראבישע שיפן פון אונטערגאנג

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

יפו, אפריל 21 (איטא).— בעת א שטארקן שטורעם וואס האט דאָ געבראשט־ווען שבת, זיינען צוויי שיפן, איינע גע־לאדן מיט געהילץ און איינע מיט אנדערע סחורות, ארויסגעטראגן געווארן אין ים. די אראבישע קאמאנדעס פון די שיפן זיי־נען געווען היפלאז, און זיינען געווען אין געפאר פון אונטערגאנג. א מאטאר שיפל, וואס באלאנגט צו א אידן, ראזענגארטן, איז ארויס אין שטורעמדיקן ים, און איר איז געלונגען צו ברייגנען ביידע שיפן בשלום צוריק צום ברעג.

היגע סטאָר באַרויבט אויף 150 דאָ־לאר שבת ביינאכט

די גראסערי סטאר פון דזש. פ. פאר־טער, 1618 פעמבינא הייוויי, איז שבת, ארום 11 ביינאכט, באַרויבט געווארן פון אן איינזאמען באנדיט אויף 150 דאלאר.

מר. פארטער איז דאן געווען אליין אין סטאר, און האט געהאלטן ביי פארקאנד די סטאר. אבער דאָ איז ארויז א מאן, וואס האט אויסגעוועזן צו זיין ווי א קונה. ארומקוקנדיק זיך און. זיינענדיק קאנטיק זיכער, אז אויסער דעם באלעבאס איז דאָ קיינער ניטאָ, האט ער ארויסגעצאפּאט א רעוואלווער און געהייסן מר. פארטער׳ן שטיין. רואיק, מיט אויפגעהויבענע הענט, וואס יענער האט קיין אנדער ברירה ניט געהאט ווי צו פאלגן.

דער באנדיט האט דאן אויסגעליידיקט די קאסע, און, אנזאגנדיק דעם באלעבאס צו שטיין רואיק אויף זיין ארט, איז ער ארויס און איז באלד פארשוואונדן גע־וואָרן.

מר. פארטער האט באלד טעלעפאָנירט דער פאליציי, וועלכע זוכן ארום דעם באנדיט, אבער דערווייל אן רעזולטאטן.

—(::)—

בריוו קאסטן

א ניוהאוז, עדמאנטאן.— דער "דבר" איז א טעגלאכע העברייאישע צייטונג, אין תל־אביב. זי גיט ארויס א וועכנטלאַ־כע ענגלישע ביילאגע. די לעצטע קאסט $3 א יאר. דער אדרעס איז: פאסט־אפיס באקס נו. 199, תל־אביב, פאלעסטינע.

ריזיקע לויה פאר פאָעט-זעלבסטמער־דער מאיאקאָווסקי אין מאָסקווע

מאסקווע, אפריל 20.— ארום הונדערט טויזנט מענשן האבן נעכטן באגלייט צו זיין אייביקער רו דעם רוסישן רעוואָלו־ציאָנערן פּאָעט, וולאדימיר מאיאקאָווסקי, וועלכער איז דאָ באגאנגען זעלבסטמאָרד צוליב א נעץ אין וועלכער ער האט זיך פארפלאנטערט מיט זיינע צוויי געזעצלאך פארהייראטע פרויען.

אין א בריוו וועלכן ער האט איבערגע־לאזט, שרייבט ער: "איך שטארב, ווייל מיין שיף פון ליבע איז צעשמעטערט גע־ווארן אין גאנג אנטקעגן דעם ניימס לעבן. איך בעט מיינע חברים פון דער רעגירונג אכטונג צו געבן אויף מיין פאמיליע." ער דערמאָנט אויך אין זיין בריוו זיין מוטער, זיין שוועסטער און די צוויי פרויען צו וועמען ער איז "מער אדער ווייניקער פאר־הייראט."

פופציק דעלעגאציעס פון פארשיידענע שטעט זיינען געקומען צו דער לויה. צוויי־שען דער גרויסער מאסע מענשן זיינען אנ־וועזנד געווען הונדערטער פּאָעטן, ארטיס־טן און פארשיידענע מענשן פון אלע שטעט אין קאנאדע. אין אלע פון דער־ווייטערן מאכמעדאנישן יום־טוב פון "נעבי־מוסא" (משה הנביא) איז נעכטן פארביי מיט׳ן צוריקקער פון אלע פילגרימען פון ירושלים צו זייערע היימען.

פרייטאג מיטאג־צייט האט געהערשט אן אנגעשטריינגטע שטימונג צוליב די קלאנגען, אז די אנטיילנעמער אין די תפ־לות ארום אמאר־מאשיי פארהאנדלען וועגען דער ראזשאמקייט צו ארגאניזירן א פראטעסט דעמאנסטראציע קעגן די טויט־אורטיילן, איידער די פילגרימען צעפאָרן זיך אהיים.

עס ווערט פארשטאנען, אז די פילגרי־מען פון שכם זיינען געווען באזונדערס אקטיוו. די פאליציי האט אבער ניט דער־לויבט קיין גרויסע מאסן צוזאמען צו קליי־בען זיך אין די גאסן, און דער עולם איז זיך אזוי ביסלאכווייז צעפאָרן פון שטאט.

עס ווערט ווייטער באריכטעט, אז אן אולטימאטום איז געשיקט געווארן צום ייר־קאמיטעט איבער דער עניין.

א גרויסע צאל אידן פון די קאלאניעס איז געקומען קיין ירושלים צו פייערן פסח, און, ניט געקוקט אויף דער ניט גאר־ר־איקער לאגע, האט אבער געהערשט א יום־טוב׳דיקע שטימונג. צווישן די אידן. עס ווערט אפגעשאצט, אז איבער צען טויזנט אידן האבן באזוכט דעם כותל מערבי אי־בער פסח.

"אקטיאבר" פארעפנט־לאכט נעמען פון רבנים וואס זיינען געווען שפּיאנען

מאסקווע, אפריל 21 (איטא).— א ליסט פון רבנים וואס זאלן האבן געדינט אין דער צאריסטישער געהיימער פאליציי, ווערט פארעפנטלאכט אין מינסקער אק־טיאבר. דער ליסט זאל זיך באזיצן אויף ארכיוון אנטדעקט פון דער ווייס־רוסישער וויסנשאפטלאכער אקאדעמיע.

דער ליסט שליסט איין רבי קאצנעל־סאן, פון אריאל אין רבי יאמפּאלסקי פון סקווירע. עס זאל אויך האבן פעסט גע־שטעלט געווארן, אז דער לאדזער רב אליה־חיים מיזזל האט סיסטעמאטיש געהאל־פען דער צאריסטישער פאליציי אין ארעס־טירן אידישע סאציאליסטן.

—(::)—

דריי פאליציסטן געטויט אין קאמוניסטישע ראיאטן

לייפּציג, דייטשלאנד, אפר. 21.— דריי פאליציסט זיינען געטויט געווארן אין 7 מענשן זיינען פארוואונדעט געווארן אין די ראיאטן וואס זיינען נעכטן אויסגע־בראכן אין פארבינדונג מיט׳ן קאנגרעס פון קאמוניסטישן יוגנט, ארום 13 טויזנט מענשן האבן זיך צוזאמענגעקליבן אויף דעם שטאט־סקווער, און ווען די פאליציי האט זיי געפּרואווט צעטרייבן, זיינען די ראיאטן אויסגעבראכן, און עס האט גענו־מען צוויי שעה׳ביז דער עולם איז צע־טרייבן געווארן.

—(::)—

לאנדאן באאומרואיקט איבער אינדישער לאגע

לאנדאן, אפריל 21.— די היגע פּרעסע איז שטארק באאומרואיקט איבער דער געפערלאכער ווענדונג וואס די לאגע אין אינדיע האט אנגענומען נעמען. באריכטן פון פיינטלאכע אקטן קעגן די בריטישע טרעפן איבער די אומרוען פון צען יאר צו־ריק. גוואלדטאטן ווערן אלץ אפטער און ערנסטער.

די "טיימס" רעדט וועגן "אנארכיסטי־שע געזעלשאפטן אין אינדיע, וואס ווערן סובסידירט פון אויסלאנד."

—(::)—

באדאנקט ד. א. וו. פאר הילף צום מעות-חטים קאמפּיין

רבי סאלאמאן פרענק האט צוגעשיקט צו "דאס אידישע וואָרט" זיין אויסדרוק פון אנערקענונג אן דאנק צו "דאס אי־דישע וואָרט" אין נאמען פון "יונייטער היברו רעליף" אין זיין איינגענעם נאָ־מען, פאר דער הילף וואס די צייטונג האט געגעבן דעם מעת־חטים קאמפּיין.

רבי פרענק בעט אונז אויך צו פארצייי־כענען, אז אויסער די שוין אויסגערעכנטע אין ד. א. וו. ביישטייערער, האבן אויך די פאָלגנדיקע ביינעגעבן פאר׳ן מעות־חטים פאנד:

בית ציון ליידיס אקז., דאפין, מאנ.;
אידישע קהלה פון באסעדזשור, מאנ.;
חדסה פון סוויפט־קוירענט, סאסק., און היברו ליידיס אייד פון מיוס־דזשא, סאסק.

פראגע פון א אידישן אינסטרוק־טאר אין מאָסקווע שפּאלט די אידישע קאמוניסטן

"עמעס" גרופּע זוכט כאָטש א שאָטן פון אינפלוס אין מאָס־קווע. — קענגער זאָגן, אז אין מאָסקווע איז ניטאָ קיין אידיש לעבן

(ספּעציעלע טעלעגראמעס צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

מאסקווע, אפריל 21 (איטא).— אן ערנסטע שפּאלטונג ווערט היינט באריכ־טעט אין די רייען פון די איד. קאמוניסטן אין מאסקווע. איבער דער פראגע, אויב ס׳איז נויטיק צו באשטימען א ספּעציעלן אידישן אינסטרוקטאר אין מאסקווע, וואס זאל פארנעמען דעם פּלאַ פון דער אויס־געלייזטער יעווסעקציע, אנפירנדיק די קאָ־מוניסטישע ארבעט צווישן די אידן, ווי אין אנדערע אידישע צענטערן.

די אפּאזיציע באהויפּטעט, אז מאָס־קווע איז ניט קיין אידישע שטאט, וואו די ארבעט פון דער יעווסעקציע זאל איצט דאראן נעמען ווערן פון א ספּעציעלן אינ־סטרוקטאר, ווי די קאמוניסטישע פארטיי האט באשלאָסן פאר די אידישע צענטערן.

זי וויינען אָז, אז אין מאסקווע האבן זיך די אידישע ארבעטער אמסיסטן רוס־ר־פיצירט, אז גאנץ מאסקווע האט בלויז איין קליינע אידישע שול און איין אומבא־דייטנדיקן אידישן קלוב. זיי טענען׳ן דער־פאר, אז צו טאן ספּעציעלע אידישע קאָ־מוניסטישע ארבעט אין מאסקווע איז נוי־טיק "ווי א פינפטער ראד צום וואגן," און זיי פארלאנגען, אז דער מאסקווער קו׳יז־ד מאוועט זאל ניט האבן קיין ספּעציעלן אידישן אינסטרוקטאר.

די דאזיקע פּאדערונג וואָלט אבער גע־ווען א שרעקלאכער קלאפּ צו דער גרופּע קאנצענטרירט ארום "עמעס," און דער "עמעס" באשטייט דערפאר אויף דער באַ־שטימונג פון א אידישן אינסטרוקטאר. דער "עמעס" ארגומענטירט, אז אין מאָס־קווע איז דאָ א נאציאנאלע מינדערהייט באפעלקערונג פון 600 טויזנט און זי איז בארעכטיקט צו ספּעציעלער באדיינונג.

דער "עמעס" שטרייבט זיך אבער אָן ניט אויפצורייבן צופיל די אפּאזיציע, אָן אפעלירט אין זייער א מילדן טאָן ניט צו פארשפּרייטן קיין פעסימיזם וועגן דער נויטיקייט פון א אידישן אינסטרוקטאר אין מאסקווע, און בעט די אפּאזיציע ניט צו באטראכטן עס ווי "א פינפטן ראד צום וואגן."

אבער 150 מענשן אומגעקומען אין קירך שריפה אין רומעניע

ווין, אפריל 19.— איבער 150 נפשות זיינען אומגעקומען אין א שריפה אין קאסטעשטי, א דאָרף 55 מייל פון בוקאָ־רעסט, אין רומעניע, בעת די קירך, אנ־נעפאקט מיט מתפּללים לכבוד דעם פרייי־טאָג פאר פאסכע, האט זיך אנגעכאפּט. קאסטעשטי איז א דאָרף מיט א באפעלקע־רונג פון טויזנט נפשות, און א זעקסטל פון דער גאנצער באפעלקערונג איז אזוי אומגעקומען.

דער פייער האט אויסגעבראכן פון די ליכט, פון וועלכע עס האבן זיך אנגעכאפּט די פארהאנגען אין קירך. דער עולם האט זיך גלייך א ווארף געטאן אין פאניק צו די טירן וואס האבן זיך געעפנט פון דרויסן אין אינווייניק. דער דרוק איז געווען אזוי שווער, אז ס׳איז געווען אוממעגלאך צו עפענען די טירן, און די פאדערשטע ריי־ען ביי די טירן זיינען צעקוועטשט געווא־רען אויף טויט. די הילצערנע קירך גע־ביידע האט זיך דערווייל אנגעצונדן ווי פאפיר, און א גרויסער טייל פון די אנווע־זענדיקע, אמסייסטן פרויען און קינדער, זיינען אומגעקומען.

צווישן די אומגעקומענע זיינען דאָ דער בירגערמאסטער פון דאָרף און צוויי גלחים.

—(::)—

מזל טוב

א טאכטער געבארן צו מר. און מרס מאריס קלונסבערג, מוטער און קינד אין בעסטן צושטאנד אין סט. באנייפיס האס־פּיטאל.

קאָנפערענץ פון אינדעפּענדענט לייבאָר פּארטיי באשליסט צו באקעמפן פּאָליטיק פון מאקדאָנאלדס רעגירונג

בירמינגהאם, ענגלאנד, אפר. 12. — די קאָנפערענץ פון דער אינדעפּענדענט לייבאָר פּארטיי, דעם לינקן פליגל פון אר־בעטער פּארטיי, אפּגעהאלטן דאָ, האט מיט אן איבערוועגנדיקער מערהייט באַ־שלאָסן צו באקעמפן אין פּארלאמענט די פּאָליטיק פון דער מאקדאָנאלד רעגירונג, זי האט גוטגעהייסן די אפּאזיציאָנעלע שטעלונג פון דעשיים מעקסטאָן צו דער רעגירונג און האט אים ווידערדערווייל פרעזענטירט פון דער פּארטיי "ביי אקלאַ־מיישאָן".

די קאָנפערענץ האט באפולמעכטיקט די רעקאָנסטרוקציע פון דער פּארלאמענטאַ־רישער גרופּע פון אינדעפּענדענט לייבאָר פּארטיי, אויפגאַרענדיק זי, אז זי זאָל שטרייבן נאָכפאָלגן די באשלוסן פון די פּארטיי־קאָנפערענצן און די אויסטייט־שונג פון די באשלוסן פון׳ם נאציאָנאלן אדמיניסטראטיוון ראט.

אין דער דעבאטע איבער דער פראגע אין מאקדאָנאלדס רעגירונג שארף קריטי־קירט געווארן. אייניגע פון די רעדנער, וו. דזש. בראון, האט פאראויסגעזאגט, אז די ארבעטער פּארטיי, אנגעפירט פון מאקדאָ־נאלדן, וועט זיך סוף־כל־סוף פאראייניקן מיט די לייבעראלן, ווייל ס׳איז צווישן זיי שוין אויצט ניטאָ קיין גרויסער אונטער־שייד. דאָס וועט מיינען, אז די אינדעפּענ־דענט לייבאָר פּארטיי וועט בלייבן די איינציקע קעמפערן פאר׳ן סאציאליזם.

מיס בראונינג, א דעלעגאטן פון לאנ־דאָן, האט אנגעוויזן, אז פון די 38 דעפּו־טאטן אויסגעקליבן מיט דער פינאנציעלער שטיצע פון דער אינ־דעפּענדענט לייבאָר פּארטיי, האבן אין פּארלאמענט בלויז 8 געשטימט קעגן די ארמיי קרעדיטן, אין אנקלאנג מיט דער פּארטיים באשלוס.

נאָך דער קאָנפערענץ, וואס קאָן אפשר צעשפּאלטן די ארבעטער פּארטיי, האט דזשיימס מעקסטאָן דערקלערט אין נאָ־מען פון׳ם נאציאָנאלן ראט פון דער אינ־דעפּענדענט לייבאָר פּארטיי, אז די פּאר־טיי וויל מיט׳ן גאנצן הארצן ווייטער מיט־ארבעטן מיט דער ארבעטער פּארטיי פאר דער ארבעטער באוועגונג און דעם סאציא־ליזם. אבער זי לאָזן זיך ניט אפּזאגן פון אר־ד־ע רעכט און פארפליכטונגען צו די סאָ־ציאליסטישע ווייליער.

באנייט רויבעריי צו קאָנען גט׳ן זיך, מוז איצט זיצן אין געפענגעניש

סאן פראנציסקא, קאל., אפריל 21.— הערי שילדער, א מאן אין די דרייסיקער יאָרן, איז ערשט ניט לאנג צוריק געווען איינער פון די גליקלאכסטע מענשן אין אמעריקע. ער איז געווען יונג, געווונן און דערצו איז ער געווען א גוטער בעקער און ער האט פארדינט וועכנטלאך גוטע שכר־רות. אזוי איז אים געגאנגען זיין וועלטל זייער גוט, ביז עס האט אים מיט א קור־צער צייט צוריק געטראפן א גרויסער אומ־גליק — ער האט חתונה געהאט.

שילדער האט אין זיין לעבן דורכגע־מאַכט פארשיידענע אומאנגענעמלאכקייי־טען, אבער אזא אומאנגענעמלאכקייט ווי זיין ווייבל איז געווען, האָט ער שוין ניט געקאנט פארטראגן, און אזוי ווי ער איז נאך גאר א יונגערמאן און ער האט נאך געוואלט לעבן אויף דער וועלט און וויסן פון א לעבן האט ער באשלאָסן צו גט׳ן זיך מיט זיין "בעסערער העלפט."

איז אבער שילדער ניט מער ווי א בע־קער, פאר וועמען א גט אין אמעריקע איז א צו גרויסער לוקסוס. אבער עס ווילט זיך פארט לעבן אויף דער וועלט, האט ער גע־זוכט פארשיידענע מיטלען צו קריגן געלט, ביז ער איז געפאלן אויפ׳ן ריכטיקן פּלאַן און ער האט איינעם בארויבט אויף אזוי־פיל געלט, וואס וואלט פונקט געווען׳ל גענוג צו באצאלן דעם פרייז פאר זיין גט. איז ער אבער א גרויסער שלים־מזל און די פּאָ־ליציי האט אים געכאפּט, און דאס גערעכט האט אים פארארטיילט צו פון איין יאר ביז לעבנסלענגלאכער טורמע.

"איך האב ניט געהאט קיין אנדער אויסוועג," — האט ער געזאגט אין גע־ריכט. — "אבער איך האָפּ, אז איך וועל אין טורמע באהאנדלט ווערן בעסער, ווי מיין ווייבל האט מיר באהאנדלט אין מיין היים."

אנב - אורחא

פון מארק

ביים באנקעט לכבוד פרץ הירשביין דאָ אנומלט האט מען גערעדט וועגן דעם. אייניקע פון די באגריסער האבן אויס־געדריקט זייער באדויערן, וואס דער גאסט האט דאָ גערעדט כמעט לויטער פּאָלי־טיק, און פון פרץ הירשביינען, האבן זיי גע׳טענה׳ט, ווילן מיר הערן וועגן ליטע־ראטור, וועגן דראמע, וועגן קולטור פראַ־גען בכלל.

פרץ הירשביין איז ניט געווען צופריידן מיט די דאָזיקע באמערקונגען, ער זעט ניט איין, פארוואס ער זאָל ניט האבן דאָס רעכט צו ריידן וועגן וועגן פּאָליטיק, פונקט ווי וועגן ליטעראטור. א אידישער שריפטשטעלער איז ניט מחוייב צו זיין א מלמד, ער, וואס האט יאָרן לאנג געשטו־דירט דאָס לעבן פון מענשן און פעלקער, דאָס רעכט צו ריידן וועגן פּאָליטיק, פּאָליטיק, ווי דר. שמריהו לעווין, ווי נחום סאקאלאוו.

* * *

ווען דאָס וואָלט געווען בלויז א פראַ־גע פון רעכט, וואָלטן מיר נארנישט ניט געהאט וואס אויסזוועזן קעגן פרץ הירש־ביינס טענען.

אוואדע זיינען די תביעות פון דער גאַ־סע צו דעם שריפטשטעלער אין דיכטער זייער אפט ניט בארעכטיקט. דער עולם פילט זיך געוויינלאך, ווי ער וואָלט גע־ווען דער באלעבאס אויפ׳ן דיכטער, און יענער דארף אים ניט נאר דיינען מיט זיין טאלאנט, נאר דארף אויך צוליב אים פארבויגן זיינע פּערזענלאכע אינטערעסן, סיי פון א פּרוואוואט און סיי פון א גע־זעלשאפטלאכן כאראקטער, — און דאס איז אומגערעכט.

איך גלויב, אז דער דיכטער האט די זעלבע רעכט וואס אלע מענשן, איך מיין, אז ער האט אפילו דאָס זעלבע רעכט וואס מיר צו "מאכן א לעבן", אויב ער קאָן נאָר — סיי פון זיינע ווערק, אין סיי פון אנ־דערע באטעפטיקונגען.

* * *

אבער די פראגע איז דאָ ניט פון רעכט, נאָר פון דעם, וואָס דער דיכטער קאָן אמבעסטן נעבן אונז.

אויף יענע דיכטער האבן מיר הונדערט פּאָליטיקער, אונזער לעבן איז פול מיט פּאָליטיק, און, זאָל עס אפילו זיין אזוי, אז מיט פּאָליטיק זיינען נעקניפּט און געבונדן אלע אנדערע פראגעס, האבן מיר דאָך אבער פון דעם מין איבערגענוג.

ווער פון אונז ווייס עס ניט, און ווער פון אונז האט עס ניט קיין שטעלונג צו די פארשיידענע פּאָליטישע פראגעס? ווער פון אונז קאָן עס ניט דיסקוטירן, — און מיט היץ, ווי א פערזענלאך פאר־אינטערעסירטער, — ווענן קאָמוניזם, סאָ־ציאליזם, ציוניזם, אימפּעריאליזם, דער לאגע אין כינע און א. וו.?

און ווער פון אונז ווייס עפּעס ווענן די מאָדערנע ריכטונגען אין דער ליטע־ראטור? און ווער פון אונז ווייס עפּעס ווענן די פארשיידענע נייע פארזוכן אויפ׳ן געביט פון דראמע?

* * *

מיר קאָנען דערפאר דערווארטן, אז דער דיכטער זאָל אונז דינען אויף דעם דאָזיקן געביט. — וואס איז איינגלאך זיין געביט.

מיר קאָנען פון אים דערווארטן, אז ער זאָל איבערלאָזן פּאָליטיק צו די פּראָפעסיי־אנאלע פּאָליטיקער, — און מיר האבן זיי מער ווי מיר דארפן, זיי האבן שוין אזוי אויף צופיל פארפּאָליטיקירט אונזער גאנ־צען לעבן, אזוי אז מיר הויבן שוין אָן פון אלץ אין דער וועלט טראכטן אין פּאָ־ליטישע טערמינען, אפילו וועגן דער גייַ־אנטדעקטער פּלאנעטע:

פונקט ווי יענע בטלנים וואס פלעגן ביי יעדער פאסירונג פרעגן "ציי איז דאָס גוט פאר איך", אזוי נעוויינען מיר זיך צו באציען זיך צו יעדער פראגע פון שטאנדפּונקט רעכט אדער לינק, בורזשו־אז אדער פּראָלעטאריש, נאציאָנאליסטיש אדער אסימילאטאָריש.

פארוואס זשע זאָל מיר ניט ווען׳לן הע־רען עפּעס א פריש וואָרט וועגן אן ענין, וואס האט ניט קיין דירעקטע שייכות צו אט די אלע זאכן וואס קריכן שוין אונז פון האלז?

* * *

גרויסע מוזיקער קאָנען אויף אינטע־רעסאנט זיך מיט ליטעראטור, אבער ווען איינער וואס האט א גרויסן טאלאנט פאר מוזיק שרייבט נאָר דערציילונגען, — זאָל זיין נשקשה׳דיקע דערציילונגען. — וועט אונז זיין א שאד צו פאלירן זיין מו־זיקאלישן טאלאנט.

אלבערט איינשטיין איז א גוטער ציו־ניסט. אבער גרויס איז ער נעווארן ניט ווי א ציוניסט, נאָר ווי א וויסנשאפטסמאן. א ציוניסט איז דר. וויצמאן א גרעסע־רער, און איינשטיין אנערקענט עס. און לאזט זיך דאָ פירן מיט ווייצמאנען.

וואָלט איינשטיין אויפגעגעבן זיינע וויסנשאפטלאכע פארשונגען, און גענומען זיך איינשליסלאך פאר׳ן ציוניזם, וואָלט דאָס אויסגעזעען אין אונזערע אויגן שיר ניט ווי א פארברעכן, כאטש, אביעקטי־ווער גערעדט, קאָן דאָך קיינער אים ניט פארבאטן צו פארנעמען זיך מיט ציוניזם, ווייל זיין הארץ גלוסט, אפילו ביז אויפגעבן זיין גרויסן בארוף.

* * *

פרץ הירשביין איז דאָס וואס ער איז — ווי א דיכטער.

ליטעראטור, — דאָס איז זיין געביט.

ווייל ער זיך פארנעמען מיט פּאָליטיק, איז דאָס זיין זאך, און מיר קאָנען אים קיין דעות ניט זאָגן.

אבער ווי א פּאָליטיקער איז ער שוין מער ניט פרץ הירשביין.

ער איז דאָך פאר אונז איינער פון הונ־דערטער אנדערע, פון דער זעלבער אדער ריכ־טונג.

זיכער איז ער אויף דעם געביט נקי קיין אויטאָריטעט פאר אונז, — מיר האבן פּאָליטיקער, וואס דאָס איז זייער אויסשליסלאכע פאך, און יענע האבן א סך מער דערפאָרונג אויף זייער געביט, ווי פרץ הירשביין.

"דאָס אידישע וואָרט"
גרייט זיך צו פייערונג פון
20-יאָריקן יובילייי

מיר, ה. י. ווייַלדער, פּרעזידענט פון "דאָס אידישע וואָרט", זאמלט איצט דעם מאטעריאל פאר א גרויסער וויכטיקער ארבעט וואס וועט ארויס־געגעבן ווערן׳ל כבוד דער פייערונג פון דעם 20-יאריקן יובילייי פון "דאָס אי־דישע וואָרט" —

"דער איד אין מערב קאַנאַדע"

דאָס וועט זיין אן אויספירלאכע, באגרינדעטע און אינטערעסאנטע גע־שיכטע פון דער אנטוויקלונג פון דעם אידישן ישוב אין מערב קאנאדע, זייט די ערשטע אידישע פיאנערן זיינען דאָ געקומען, ביז היינטיקן טאג.

די דאָזיקע געשיכטע וועט געדרוקט ווערן אין א שיינעם בוך אין וועט פאנאנדערגעטיילט ווערן פרייַ צו אונזערע לעזער, אין צוזאמענהאנג מיט דער קירצלאכער פייערונג פון דעם

20טן יובילייי פון "דאָס אידישע וואָרט"

צווישן דעם ריכן אינהאלט פון דעם יובילייי בוך וועט זיין אויך די באזונדערע געשיכטע פון יעדער שול, סאסייטי, ארגאניזאציע, אנשטאלט, קלוב און א. וו. וואס זיינען וועז געגרינדעט געווארן אין ווינניפּעג און מערב קאנאדע, און דערפאר לאדן מיר אין אלע אזעלכע ארגאניזאציעס צוצוגרייטן, וואס פריער, א קורצע היסטאָרישע באשרייבונג פון זייער גרינדונג און פון זייער טעטיקייט.

א וויכטיקן פּלאַן וועט פארנעמען אין דעם בוך פאטאגראפישע בילדער פון מייטנליידער און באאמטע פון אזעלכע ארגאניזאציעס (גרופּעס), — וועז אונזער צייטונג איז געגרינדעט געווארן, און מיר בעטן די וואס האבן אזעלכע בילדער, אונז לאָזן וויסן, און מיר וועלן צישיקן נאך זיי, מיט דער פארזיכערונג, אז מיר וועלן די בילדער צוריקשיקן אומגעשעדיקט.

80 טויזנט דאָלאר שוין געשאפן פאר געווערק־שאפטן קאמפּיין

ניריארק.— די סומע פון 80 טויזנט דאָלאר אין מזומנים איז שוין געשאפן גע־ווארן אין דעם הייריאריקן געווערקשאפטן קאמפּיין פאר די ארגאניזירטע אידישע ארבעטער און חלוצים אין ארץ־ישראל — מיט 10 טויזנט דאָלאר מער ווי אין דעם זעלבן פעריאד פון לעצטן יאר. דאָס איז געווען דער דערמוטיקנדיקער באריכט פון א. העמלין, נאציאָנאלער־סעקרעטאר פון געווערקשאפטן קאמפּיין, ביי דער לעצטער זיצונג פון דער נאציאָנאלער עקזעקוטי־ווע אין פּענסילוואניא האָטעל.

אויך האט א. העמלין באריכטעט, אז לויט די ידיעות פון די מערסטע שטעט וואו דער קאמפּיין האט זיך שוין אנגע־הויבן, דערווארטעט מען זייער גוטע רע־זולטאטן. אין פיל פונקטן דארף זיך דער קאמפּיין ערשט אנהויבן, באזונדערס גרייט מען זיך איצט איבער׳ן גאנצן לאנד צום נאציאָנאלן בלומען טאג און פאלקס־זאמ־לונג, וועלכער וועט פארקומען דעם 3טן און 4טן מאי. ער האט אויך אנגעוויזן אויף דער פארצווייגטער פּראָפּאגאנדא, וועלכע איז דורכגעפירט געווארן אין אלע ווינקעלאך פון לאנד און וועלכע האט גע־בראכט אויפקלערונג און דערמוטיקונג פאר דער פארזעצונג פון דער אויפבוי אר־בעט אין ארץ־ישראל.

רומענישער פאטריארך פאר־דאמט אומרוען אין רומענישע אוניווערסיטעטן

בוקארעסט, אפריל 21 (איטא).— פאט־ריארך מיראָן, איינער פון די דריי רעגע־טען פון רומעניע, האט היינט דערקלערט צו א סטודענטן־דעלעגאציע, אז ער פאר־דאמט אלע אומרוען אין די רומענישע העכערע לערן־אנשטאלטן און אוניווערסי־טעטן.

די רומענישע צייטונג "צארא" באריכ־טעט, אז דאָס אינערן מיניסטעריום האט אנגענומען שריט צו פארמיידן א מעגלאכן צוזאמענשטויס צווישן די נאציאָנאליטעטן זונטאג, ווען דער קריסטלאכער פסח וועט געפייערט ווערן.

א מעלדונג צו דער צייטונג ׳אדעווערול׳ זאגט, אז א גרופּע אומבאקאנטע כוליגא־נעס אין נאלאץ, האבן דארט באריבט א אידישע קראם און אז דער פּראָקוראר מאכט ווענן דעם איצט אן אויספאָרשונג.

FRIDAY
$6
$7
$1.7
513
155
404 Mc
Genera
718
SIM
.8288
.86 171
FRA
SITE

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

מיט פופציק יאר צוריק — וואס איצט

"די ארבעטער האבן אפגעהאלטן א פארזאמלונג דא (אין וויניפעג) און האבן פארדאמט דער רעגירונגס אימיגראציע פאליטיק, אין ארויסהעלפן דערפארענע מעכאניקער צו קומען אהער און צו קאנקורירן דא מיט זייערע ארבעטס הענט אויף א מארק, וואס איז שוין איבערגעפילט מיט דעם סארט ארבעטער."

עס וועט אייך אפשר קלינגען זייער מאדנע, ווען מיר וועלן אייך זאגן, אז דער דאזיקער באריכט באציט זיך ניט אויף א פארזאמלונג וואס איז אט ערשט אדער מיט א קורצער צייט צוריק אפגעהאלטן געווארן דא אין וויניפעג. דאס איז ניט קיין באריכט פון א נאענטער פאסירונג. מיר נעמען אים ארויס פון אן אלטן באנד פון דער "מאניטאבא פרי פרעס," דאטירט — דעם 26טן מאי, 1882.

מיט א קורצער צייט צוריק האבן מיר דא פארצייכנט א מערקווירדיקן פאקט, ווי אן אמעריקאנער געשעפטסמאן האט אין א בוך, פארעפנטלאכט מיט פערציק יאר צוריק, דערוויזן, אז אמעריקע וואס האט דאן געהאט א באפעלקערונג פון 65 מיליאן, האט ניט מער קיין פלאץ פאר נייע מענשן. מערקווירדיק איז דער פאקט דערמיט, וואס פונקט די זעלבע טענות הערן זיך דארטן ביז היינטיקן טאג, כאטש דארטן האט זיך שוין די באפעלקערונג פארדאפלט פון יענער צייט אן; און וואס אין קאנאדע, וואס האט קוים א באפעלקערונג פון צען מיליאן, הערן זיך היינט אויך אן ערך די זעלבע טענות.

און דא האבן מיר נאך א ביישפיל פון דעם, ווי ס'איז ניטא קיין נייעס אונטער דער זון, און ווי וויניפעגער ארבעטער האבן מיט פופציק יאר צוריק אנגענומען פונקט אזעלכע אנטי-אימיגראנטישע רעזאלוציעס, ווי זיי טוען עס ביז היינטיקן טאג.

וויניפעג איז דאן געווען א קליין שטעטל, מיט א באפעלקערונג פון עטלעכע טויזנט. וואלט די דאמאלסטדיקע רעגירונג געהאט אזא אייער פאר די אנטי-אימיגראנטישע שטימען, ווי די היינטיקע, וואלט וויניפעג פארבליבן א קליין שטעטל ביז היינטיקן טאג, און איר ריזיקער הינטערגרונט, וואס איז היינט דער ווייץ-שפייכלער פון דער וועלט, וואלט פארבליבן א גן-עדן פאר קאיאטן.

אט יענע ארבעטער, וואס האבן אזוי געציטערט פאר זייערע "דושאבס", זיינען שוין ביז איצט מסתמא אמייסטן אויסגעשטארבן. אבער געשטארבן זיינען די מייסטע פון זיי, ווי כמעט אלע ערשטע פיאנערן פון שטאט, ווי פארמעגלאכע מענשן, ווי רייכע סוחרים אדער פאבריקאנטן. און זייערע פארמעגנס האבן זיי געמאכט א דאנק דעם שטראם פון אימיגראנטן, וועלכער איז אהער געקומען ניט געקוקט אויף דעם, וואס זיי האבן מיט אלע זייערע כחות געפרואווט אים אפשטעלן.

דער אמת איז דאך, אז איינגעזעסענע ארבעטער ווערן ניט ארויסגעשטויסן פון די אנקומענדיקע ארבעטער פון זייערע ארבעטס פאזיציעס. די אימיגראנטן שאפן מער ארבעטס מעגלאכקייטן. און אליין פארנעמען זיי די נידעריקערע ארבעטס פאזיציעס, וואו די ארבעט איז א שווערערע און ערגער באצאלטע. דערמיט עפענען זיי אבער מער העכערע ארבעטס פאזיציעס, וועלכע ווערן פארכאפט פון די איינגעזעסענע ארבעטער.

אימיגראנטן, למשל, גראבן טונעלן און לייגן רעלסן. די אייזנבאנען ווערן אבער דערנאך אנגעטריבן פון געוועזענע טונעל-גראבער און רעלסן לייגער. פאר וועלכע עס עפענען זיך די נייע העכערע פאזיציעס פון מעכאניקער, אינזשענערן און קאנדוקטארן. און, וואלטן ניט געקומען קיין אימיגראנטן, וואלט מען ניט געקאנט בויען קיין נייע אייזנבאנען, ווייל מען וואלט זיי ניט געדארפט.

און א סך פון די געוועזענע איינגעזעסענע ארבעטער דערהייבן זיך, א דאנק דער אימיגראציע וואס זיי באקעמפן, צו העכערע שטופעס אין'ם עקאנאמישן לעבן. די מייסטע פאבריקאנטן און גרויסע סוחרים ביי אונז אין שטאט זיינען געוועזענע ארבעטער, וואס האבן אפשר אמאל באקעמפט די אימיגראציע, און האבן זיך דערנאך א דאנק איר ארויפגעארבעט.

דעם קאמף קעגן דער אימיגראציע פירן איבערהויפט אן די פראפעסיאנעל ארגאניזירטע ארבעטער, — און דאס זיינען די, וואס ארבעטן אונטער בעסערע באדינגונגען און ציטערן דערפאר אזוי פאר זייערע "דושאבס" פאר זייער "סטאנדארד אף ליווינג". זיי ווילן ניט א טראכט טאן, אז זיי האבן פאר זייערע "דושאבס" און פאר זייער "סטאנדארד אף ליווינג" צו באדאנקען די אימיגראנטן, וואס טוען פאר זיי די נידעריקערע, ערגער באצאלטע ארבעטן.

אזוי איז עס געווען מיט פופציק יאר צוריק. און אזוי איז עס ביז היינטיקן טאג: אט די מענשן זוכן עס אזוי כסדר צו קוילן די הון, וואס לייגט פאר זיי גאלדענע אייער.

קיין פלאץ פאר קלען מעטאדן אין קאנאדע

מיט צופרידנהייט קאנען מיר פארצייכענען דעם פאקט, אז דער קו-קלוקס קלען האט געקראגן א טויט-קלאפ אין אנטעריא, וואו דער באדן איז געווען פאר אים באזונדערס גינסטיק, ווייל אנטעריא איז די פראטעסטאנטישסטע פראווינץ אין קאנאדע.

מיר מיינען דעם פסק וואס א קלעניק האט געכאפט אין אפעלאציע געריכט, פאר באטייליקן זיך אין א מאסקירטן איבערפאל פון א באנדע קלעניקעס אויף א הויז פון פרידלאכע בירגער, אין די אינטערעסן פון דער מאראל. און וויכטיקער ווי דער דריי חדשים'דיקער טורמע-אורטייל וועלכן דער קלעניק האט געכאפט, איז די ווארנונג וואס דער הויכער ריכטער האט געגעבן, אז די שטראף פאר אזעלכע מעשים וועט זיין א סך א שווערערע פאר א צווייטן ענלאכן פאל.

דאס וועט אפשלאגן דעם חשק פון די קלעניקעס אויף ווייטער צו זיין די זעלבסט-געקרוינטע משגיחים אויף דער מאראל פון דער באפעלקערונג. באלד ווי מען קאן ניט שפילן זיך אין איינהילן זיך אין מאסקעס און באגיין אומגעזעצלאכקייטן אין נאמען פון דער מאראל, און צו ווערן שווער באשטראפט פאר דעם, וועט דער קלען פארלירן זיין גאנצן צויבער אין די אויגן פון די אומגעזעצלאכע עלעמענטן, וואס פילן אים אן.

אין מאניטאבא האט דער קלען געקראגן אזא ניט-פריינטלאכן קבלת-פנים אין דער פרעסע, אז ער האט ניט באוויזן דא אפילו דעם קאפ ארויפצוהויבן. ער איז דא געווען א ווילדע א טעמע פאר שפאס און חוזק, און איז באלד פארשוואונדן געווארן.

בלויז אין סאסקאטשעוואן איז אים געלונגען פאר א צייט צו באפעסטיקן זיך, א דאנק פארשיידענע לאקאלע פאליטישע קאמפליקאציעס. אבער עצעמס הערט מען שוין פון אים דארטן אויך ווייניק. יעדנפאלס, האלט ער זיך צוריק פון אומגעזעצלאכע מעשים, — און אן דעם קאן ער שוין במילא לאנג ניט עקזיסטירן.

אין קאנאדע איז דער באדן קאנטיק ניט גינסטיק פאר דעם דאזיקן גיפטיקן פלאנץ, וואס איז אהער איבערגעזעצט געווארן פון די שטאטן, נאכדעם ווי ער האט דארטן אנגעהויבן דארן.

מאנטרעאלער שולן א פייער פראבע פאר'ן אידיש-נאציאנאלן געדאנק

פון מ. קארפ

אין מאנטרעאל גייט איצט אן דער קאמף פאר סעפאראטע אידישע שולן, אדער בעסער געזאגט, דער לאנג יאריקער קאמף האט דערגרייכט זיין העכסטן פונט, און די אנטשיידונג וועט באלד זיין. דאס מאנטרעאלער אידנטום שטייט פאר גרויסע נסיונות, ווייל אין די הענט פון גאנער אידישער קהלה ליגט דער גורל פון דעם שווערן פראבלעם, וואס וועט האבן אן איינפלוס אויף די ווייטערע אנטוויקלונגען פון נאציאנאלן אידישקייט אויף דער גאנצער וועלט. מיט דער אנטשיידונג שטייט אדער פאלט די גאנצע נאציאנאלע באוועגונג אין אלע גלות לענדער. דורך דעם איז יענער קאמף ניט קיין לאקאלער, נאר א כלל-פראגע, און אלע נאציאנאלע פארטייען, מיט דער ציוניסטישער פארטיי אין דער שפיץ, דארפן נעמען א שטעלונג אז די אנטשיידונג זאל אויספאלן גינסטיק.

כדי ריכטיק צו פארשטיין ווי וויכטיק דער מאנטרעאלער סכסוך רירט אן דאס גאנצע אידנטום איז נויטיק צו געבן א קורצע, היסטארישן איבערבליק איבער דער פראגע פון קולטורעלע אויטאנאמיע פון אידישע קבוצים אין דער פארגאנגנהייט. שוין אין אלטן רוים, ווען דער צווייטער בית המקדש איז געשטאנען, האבן אידן געהאט אינערלאכע אויטאנאמיע. די דאזיקע אויטאנאמיע האט אפילו ווייטער עקזיסטירט, ווען רוים האט פארניכטעט דאס אידישע לאנד, ארץ-ישראל. אין בבל האבן אידן געהאט א ברייטע אויטאנאמיע. אין שפאניע דאס זעלבע. אין פוילן, ליטע, האבן הונדערטער יארן עקזיסטירט אזעלכע נאציאנאל-רעליגיעזע רעכט.

ערשט אין דער צייט פון דער עמאנסיפאציע, פון סוף פון דעם 18טן יארהונדערט ביז אין דער צווייטער העלפט פון דעם פארגאנגענעם יארהונדערט, האבן די אידן פארלארן די אלע נאציאנאלע רעכט און דערפאר געוואונען די בירגערלאכע פרייהייט. אין פיל לענדער האט מען פשוט געשטעלט די אידן די אויטאנאמיע, אדער זיך אפזאגן פון נאציאנאלער אייגנארט, כדי צו ווערן פולבארעכטיקטע בירגער אדער בלייבן רעכטלאז. אין א טייל לענדער האבן אידן אליין מוחל געווען די אלע פריווילעגיעס, פארשנעלערט דעם פראצעס פון אסימילאציע, כדי צו ווערן עמאנסיפאצירט. דאס רופט מען אן אסימילאציע, וואו מען פארקויפט די "בכורה פאר א טאפ לינזן", דאס אידישקייט פאר רעכט. מען האט אלץ געמיינט, אז מיט דער עמאנסיפאציע וועט די אידן-פראגע געלייזט ווערן.

די רעאקציע אין די 80 יארן אין מערב אייראפע האט שוין ניט מער געקאנט ראטעווען די אידן אין יענע לענדער בלויז קליינע גרופן און יחידים האבן באוויזן זיך צוריקקערן צום נאציאנאלעם אידנטום. א דאנק זייער שטעלונג אין דער געזעלשאפט, זייער הויכע בילדונג, זיינען זיי טאקע געווארן די פירער פון דער אידישער רענעסאנס, אבער פירער זיינען זיי געווארן איבער די מאסן פון דעם מזרח אייראפעאישן אידנטום.

דאס מזרח אייראפעאישער אידנטום איז אין די 80קער יארן, קאנצענטרירט געווען אין רוסלאנד און אין גאליציע, האט אין יענער צייט איבערגעלעבט, נאך געהאט זיינע אלטע כחות, זיין ענערגיע — זיי האבן דאך ניט געהאט הינטער זיך די פעטע יארן פון דער אסימילאציע באוועגונג — און האט זיך טאקע געקאנט ראטעווען פון נאציאנאלן אונטערגאנג. די רעליגיע, די פאלקס שפראך דאס קענטעניש פון העברעאיש, די זיטן, מנהגים, זיינען געבליבן קאנטאקט און די רענעסאנס האט באוויזן אויפצולעבן דעם גרעסטן טייל פון דעם אידישן פאלק.

די חברת ציון באוועגונג וואס איז צו דעם סאמע סוף פון דעם פארגאנגענעם יארהונדערט איינגעשלונגען געווארן פון דעם פאליטישן ציוניזם איז געוועזן — און איז געבליבן ביז צום היינטיקן טאג — די איינפלוסרייכסטע נאציאנאלע פארטיי ביי אידן. פון ציוניזם האבן זיך, ווי באקאנט אפגעשפליטערט פארשיידענע שיטות, פראקציעס, און א. וו. אבער אלע מיט דעם זעלבן הויפט געדאנק, אז דער קיום פון דער נאציע באשטייט אין דעם וואס אן אייגענע היים זאל אויפגעבויט ווערן פאר'ן אידישן פאלק. אין די ערשטע יארן האט דער פאליטישער ציוניזם, וואס איז אין תוך געווען א משיח-באוועגונג, איגנארירט דעם גלות. דאקטאר הערצל אין זיין "יודנשטאאט", האט געמיינט צו שאפן א היים אדער א מלוכה פאר דעם גרעסטן טייל פון דעם אידישן פאלק. פאר דעם, אין גלות פארבלאזשעטן אידנטום, איז ארויסגעגעבן געווארן א מין טויט-אורטייל.

וועגן נאציאנאל-קולטורעלע אויפלעבונג אין גלות גופא האט דער פאליטישער ציוניזם ניט געהאט קיין שום פארשטענדעניש אין די ערשטע יארן משיחיזם, פונקט ווי דער "בונד" האט אויף אן אנדער וועג געהאפט אויף משיח'ס צייטן . . . אז די אידישע ארבעטער וועלן געהאלפן ווערן מיט דער פארווירקלאכונג פון דעם סאציאליזם, וואס וועט ניט האבן א פלאץ פאר נאציעס נאר פאר קלאסן — דער "בונד" האט ערשט אין די שפעטערע יארן געקעמפט פאר אידישע קולטורעלע אויטאנאמיע.

אבער דער ציוניזם האט באלד רעווידירט זיין פראגראם און זיך פארנומען מיט גלות פאליטיק. אלע פראקציעס פון דער ציוניסטישער פארטיי זיינען אריין אין אקטיוון קאמף פון נאציאנאל-קולטורעלע אויטאנאמיע אין די מזרח-לענדער. אין רוסלאנד זייט 1905, און אין גאליציע זייט 1907, זיינען די ציוניסטישע פארטייען די אקטיווסטע קעמפער פאר די באוועגונג.

אין מערב אייראפע האט אזא באוועגונג ניט געקאנט עקזיסטירן, ווייל שוין אויס דעם גרונט, ווייל די אידישע באפעלקערונג בילדעט א פארשווינדנדע מינדערהייט. און צווייטנס, איז די צאל פון ציוניסטן אזוי קליין, אז פון אזא באוועגונג איז גארניט צו חלומ'ן.

די ניט-אידישע וועלט ווייל אבער ניט זיך גריבלען אזוי טיף און האט זיך געפרעגט די הארבע קשיא: פארוואס זאלן די ווארשעווער אידן למשל אין יאר 1912 דוקא וועלן דערוויילן א קאנדידאט, וועמען די פוילישע באפעלקערונג וויל ניט, און די בערלינער אידן — ציוניסטען, זאלן אפילו ניט חלומ'ן פון לאנדס-פאליטיק. די פאליאקן אין גאליציע האבן זיך געפרעגט: פארוואס זאל דוקא גאליציע אנערקענען די אידן אלס דריטע נאציע, און אין דער שטאט ווין, אדער בודאפעסט, וואלטן אידן געהאלטן אזא אקט פאר א באליידיקונג.

אזוי איז געווען די לאגע פאר דער מלחמה. דער אויסגאנג פון דער מלחמה, די פערצן פונקטן פון ווילסאן, האבן געשאפן א נייע לאגע אין דער גלות-פאליטיק פון דעם אידישן פאלק אין מזרח אייראפע. אלע מלוכות פון מזרח און מיטל אייראפע זיינען געצוואונגען געווארן צו אנערקענען די אידן אלס א נאציע און זיי געבן נאציאנאלע רעכט. ווי אנדערע מינדערהייטן אין מזרח אייראפע, פוילן, ליטע, לאטוויע, רומעניע, האבן די אידן אויסגענוצט די רעכט און האבן אנגעשטריינגט אלע זייערע כחות, אז די רעגירונגען זאלן אויספירן זייערע התחייבות'ן און די רעכט זאלן ניט בלייבן בלויז אויף דעם פאפיר. אין עסטרייך, דייטשלאנד און ביז א געוויסן טייל אין טשעכאסלאוואקיע איז ניט געמאכט געווארן די מינדערהייטן אנשטריינגונג אויסצופירן די פארשפראכענע רעכט.

ווידער פרעגן זיך די פעלקער פון מזרח אייראפע: פארוואס זייט איר אנדערש פון אייערע ברידער פון מערב אייראפע. איר זייט ציוניסטן, נאציאנאליסטן מהיכא תיתא, אין מערב אייראפע זיינען אויך פאראן הייסע ציוניסטן. אבער פארלאנגען זיי העברייאישע שולן. ריידן זיי דען ניט דייטש, פראנצויזיש. האבן זיי דען א פארלאנג פאר א סובסידיע אויף טעאטערס און אויף אנדערע קולטורעלע אנשטאלטן? פיל שטאף פון גיפטיקער אגיטאציע וואלט אוועקגענומען געווארן פון די אנטיסעמיטישע העצער, ווען אידן וואלטן באשריינקט זייערע פאדערונגען פאר אויספירונג פון בירגערלאכע רעכט. דאס הייסט געקעמפט קעגן אנטיסעמיטיז אויפ'ן ווארטשאפטלאכן געביט . . . די ביטערע אנטיסעמיטן נוצן אויס די אידישע פאדערונגען פאר נאציאנאלע רעכט אלס אגיטאציע-מיטל צווישען די ברייטע שיכטן פון פאלק. אידן אין פוילן, אין ליטע און א. וו. ווילן מאכען "א מלוכה אין א מלוכה". זיי דערציילן דעם פאלק אז די מזרח אידן האבן קיין פאטריאטיש געפיל ווי די אידן למשל אין אמעריקע, וועלכע זיינען קולטורעל אסימילירט מיט זייערע שכנים. זייער שפראך איז ענגליש, זייער דיינקונגס ארט איז אמעריקאניש, אידישקייט האבן זיי נאר אין שול צוויי מאל א יאר, און נאציאנאליזם אויף ציוניסטישע מיטינגען, אבער ניט אין טאג-טעגלאכן לעבן.

שטארק איז אבער דער נאציאנאלער געפיל ביי די אידישע מאסן אין מזרח אייראפע. אלע אידישע פארטייען, אלע פראקציעס שטייען אין דעם אומערמידלאכען קאמף פאר זייער נאציאנאלע רעכט. צווישן די אלע פארטייען פארנעמען דעם אויבן-אן די ציוניסטישע פראקציעס, פועלי ציון, מזרחי, בירגערלאכע ציוניסטן און א. וו. זיי, די ציוניסטן, ווייסן גאנץ גוט, אז קוים לאזן זיי ארויס פון זייערע הענט די גלות-פאליטיק און ווערן ציוניסטען אויף דעם מערב אייראפעאישן שטייגער, וועט דאס אידישע פאלק אויסגעליפערט ווערן דער אסימילאציע אין נאך דעם ציוניזם, אפילו אין ריינעם פאלעסטינעזישן זין, וועט מען מוזן אפזאגן "קדיש" . . . שטייט מען אויף דער וואך, מען פארטיידיקט די פאזיציעס, מען פאדערט. אין יעדער מוניציפאליטעט גייט אן א קאמף פאר סובסידיעס פאר נאציאנאלע אנשטאלטן, פאר שולן, מען פאדערט עפנטלאכע אנערקענונג פון אידישע אדער העברייאישע שולן. וויפיל ענערגיע וויפיל שפיכות דמים, פאר דעם קאמף פאר די שולן ווערן פארוואנדעט. זיי ווייסן גאנץ גוט, אז סוף-כל-סוף וועט די וואנט דורכגעבראכן ווערן. די הערשנדע מערהייט וועט אנערקענען זייער רעכט און דעם וויכטיקסטן טייל פון נאציאנאלע רעכט — די שולן וועלן אנערקענט און אויסגעהאלטן ווערן פון דער רעגירונג.

2

אין רומעניע (אלט) עקזיסטירט אבער נאך א גאנץ היבשע פארטיי, וואס וויל גיין אין די דרכים פון מערב אייראפע, און שטילערהייד, עפעס ווי אומבאמערקט הויבן אויף אויפצושטיין תחית המתים די פאליאקן פון משה'ס גלויבן אין פוילן. די לעצטע רופן זיך ניט חלילה אסימילאנטן, נאר אפילו אנהענגער פון ציוניזם, צי אין דער פארם פון זייאניסטן אדער נאן-זייאניסטן, אבער חס וחלילה ניט קיין קעגנער פון א אידישער היים פאר אנדערע, ניט פאר זיך. פאר זיך איז מען "פאלישע יאהודים". מען קאן זיין א גוטער איד אויף פויליש . . . ס'פאסט עפעס ניט צו זיין א קעגנער פון ארץ-ישראל, בשעת די גאנצע ציוויליזירטע וועלט סימפאטיזירט מיט דער באוועגונג. אבער טאקע נאר סימפאטיזירן פאר ארץ-ישראל, חלילה ניט אין דער היים, ביי זיך צו זיין א איד (לייענט די לעצטע קארעספאנדענץ אין ניו-יארקער "טאג" פון ר. צייטלין).

די דאזיקע באוועגונג קאן ווערן דערמיט שעדלאך, ווייל זיי בארופן זיך אויף די ציוניסטן פון אמעריקע. זיינען דאך די אמעריקאנער אידן ציוניסטיש געשטימט: און די קאנאדער אידן סאמע 100 פראצענטיקע ציוניסטן, און זיי זיינען דערביי צוערשט אמעריקאנער און קאנאדער. די קינדער זיינען קולטורעל אסימילירט מיט דער אלגעמיינער באפעלקערונג. די ציוניסטישע פארטיי מאכט ניט קיין גרויסע אנשטריינגונגען צו זיין טעטיק אויף דעם קולטורעלן געביט און באשריינקט איר טעטיקייט אויף קלייבן פאנדן פאר ארץ-ישראל.

אנדערע אידישע נאציאנאלע ארגאניזאציעס, ווי דער "אידישער קאנגרעס", "דזשואיש קאמיטע", וואס האבן איינגעלייגט וועלטן אין ווערסאיל פאר ברייטע אידישע נאציאנאלע אין מזרח אייראפע, גיבן זיך ניט קיין קלענסטע מי צו ארבעטן פאר באשריינקטע קולטורעלע רעכט אין דעם 2-מיליאנערדיקן ניו-יארק. א זעלכע קערפערשאפטן וואלטן געהאט א שטיקעל השפעה אויף די לאקאלע באארד אף עדיוקיישן אין ניו-יארק אדער שיקאגא, אז אין די הייסקולס אדער אין די אוניווערסיטעטן זאלן געגעבן ווערן "קרעדיט" פאר דער העברייאישער אדער אידישער שפראך . . .

די זעלבע רומענישע און פוילישע אנטיסעמיטן זיינען גוט באהאוונט אין די אמעריקאניש-אידישע פארהעלטענישע — קומען דאך אלע פראטעסטן פון אמעריקע. — זיי ווייסן גאנץ גוט, אז די אמעריקאנער אידן זיינען פלייש פון אייגענעם פלייש פון זייערע ברידער אין מזרח אייראפע. און בשעת זייערע ברידער אין דער אלטער היים קעמפן אזוי הייס פאר נאציאנאלע רעכט, שלינגען זיי אראפ די אלע טענות און פאדערונגען . . . זיי, די אמעריקאנער אידן, בילדן דאך אזא קאמפאקטע מאסע אין די שטעט, קאנצענטרירט אין אמעריקע אין א 10-15 שטעט, און וואלטן דאך על-פי יושר, אויך געקאנט שטעלן וויכטיקסטע פאדערונגען בנוגע שולן, אנערקענען העברייאיש אדער אידיש אלס למוד אין די העכערע שולן . . . אבער, ווי געזאגט, מען וואגט ניט, מען חלומ'ט ניט וועגן דעם און מען באנוגנט זיך מיט שולן, תלמוד תורות, וואו מען לערנט, אדער רעליגיע, אדער די שפראך א שעה אין טאג בין השמשות. מיט איין ווארט, די אמעריקאנער אידן, האבן געמאכט שלום מיט דער לאגע, ווי די אידן אין מערב אייראפע; די לעצטע לערנען "רעליגיע" אויפ'ן שפיץ לעפל, די ערשטע "נאציאנאליזם" אויף א רפואה. און אזוי ווי דער יונגער דור אין מערב אייראפע וועט פון דער גויאישער שול-סביבה אפגעריסן פון דעם לעבעדיקן אידנטום, אזוי, איז דער פאל מיט די אמעריקאנער, ווייל די פארציע "נאציאנאליזם", וואס מען באקומט אין די שולן, ת"ת, ווערט בטול בששים. זיי, דער יונגער דור, ווילן חס וחלילה ניט זיין קיין קעגנער פון ציוניזם און נאציאנאליזם, אבער אלץ פאר די ארמע אידן פון פוילן, רוסלאנד און ארץ-ישראל . . . .

3

צום ערשטן מאל אין דער געשיכטע פון אמעריקאנער אידנטום האט זיך געשאפן א לאגע אין דער שטאט מאנטרעאל, אז אויף דעם קאנטינענט, זאלן אידן חוץ בירגער-רעכט, האבן געוויסע אנדערע נאציאנאלע רעכט. ווי באשיידן די רעכט זאלן ניט זיין. אפילו די גאנצע סיבות פון די הנחות זיינען ניט באזירט אויף נאציאנאלע רעכט, נאר רעליגיעזע — אבער דאך איז דאס א היסטארישע געשעעניש. וויבאלד אידן אין מאנטרעאל וועלן האבן אייגענע שולן, עפנט זיך א נייע פערספעקטיוו פאר דער נאציאנאלער צוקונפט פון אידן אין אמעריקע.

ניט מאנטרעאל, נאר דאס גאנצע קאנאדער און אמעריקאנער אידנטום ווערט געשטעלט צו א פייער-פראבע. דער דאזיקער נסיון וועט איבערצייגן דער גאנצער וועלט אויב אידן זיינען טאקע א נאציע, אדער נאר א רעליגיעזע גרופע, ווי די אסימילאנטן ווילן האבן.

זאלן די מאנטרעאלער אידן וואס זיינען באקאנט אלס הונדערט פראצענטיקע ציוניסטן, באשליסן ניט אויסצונוצן די געלעגנהייט און איינגיין אויף קאמפראמיסן מיט די פראטעסטאנטן — דאס וואלט געווען א טויט-אורטייל ארויסגעגעבן געווארן פאר'ן גאנצן שול-סיסטעם אין מזרח אייראפע. די גרויסע הנחות פון די פראטעסטאנטן וועלן זיין צו קליין אין פארגלייך מיט די הנחות וואס די פוילישע פאלקס-שולן גיבן אידישע קינדער. דארט באפרייט מען אידישע קינדער שבת (אין פוילן ווערט אין די פאלקס-שולן געלערנט זעקס טעג א וואך), מען לערנט רעליגיע פון אידישע לערער און א. וו. אן אומגינסטיקע אנטשיידונג וועט זיין דער אנהויב פון א נאציאנאלן פארראט פון אייגענע פארטיי מענשן.

לאמיר האפן, אז דער געזונטער חוש פון די נאציאנאל-פילנדע מאנטרעאלער אידן וועט פירן דערצו, אז די געלעגנהייט זאל אויסגענוצט ווערן און זיך איינגיין צווישן זיך פאר עפענען אייגענע שולן. די שוועריקייטן זיינען קאלאסאל. פינאנאנציעלע און אויך גייסטיקע. די פראגע פון דער שפראך, העברייאיש אדער אידיש, סדר הלמוד, און א. וו. אבער ניט קוקנדיק אויף די אלע מניעות וועלן די מאנטרעאלער אידן ניט צולאזן צו אזא חלול השם.

לאמיר האפן אז מאנטרעאל וועט שאפן דעם ערשטן טיפ פון אזעלכע שולן אין אמעריקע, און זי וועט זיין די וועגווייזערן פאר אנדערע אמעריקאנער שטעט. לאמיר האפן אז מיט דעם אנהויב פון רעכטלאכער אנערקענונג פון די שולן, וועלן אידן אויף דעם אמעריקאנער קאנטינענט ווייטער זיך דערשלאגן צו נאציאנאל קולטורעלער אנערקענונג.

סאסקאטון, אפריל, 1929.

מיינע פערציק יאר לעבן

— און —

:: צוואנציק יאר רבנות ::

פון הרב אשר זילבערשטיין

זיבעטער קאפיטל

דער אידישער "נאבאר", אדער אידישער "אוטשאט", דאס איז א בלוטיקע, אדער בעסער געזאגט, שמוציקע געשיכטע פון רוסישן אידנטום אין ניקאלייז ערשטנס צייטן, — דאס איז געווען דער דאמאלסטדיקער רעקרוטן-סיסטעם, וואס האט דעמאראליזירט די אידישע באפעלקערונג, האט אויפגעשטעלט מענשן קעגן מענשן און משפחות קעגן משפחות, האט געמאכט אידן פאר רודפים און מוסרים מיט "כאפאנעס", הולטייעס מיט קרבנות, כאבארניקעס, סיפאקעס און קהל'שע פיאווקעס און האט געמאכט דאס ווארט "קהל" פאר א שימף ווארט, וועלכעס האט געהאלטן מענשן אין אייביקער שרעק און האט געלאזט גענוג שפורן אויף יארן און יארן, נאכדעם אפילו ווי די זאך איז שוין פאראיבער.

אן אידן כאפט אן א שרעק ווען מען דערמאנט אים אן דער גזירה פון "קליינע קינדער", ווען מען פלעגט אויף דעם אכזריות'דיקן אופן כאפן אידישע קינדער פון זייערע מוטערס ארעמס און זיי אוועקשיקן צו די "בורלאקעס" וועלכע האבן זיי דאס געדארפט גרייטן, דורך עינוים קשים און אוממענשלאכע יסורים, צו ווערן סאלדאטן, דאס הייסט, אז נאך צוואנציק יאר גרייטן זיך, זאלן זיי ערשט ווערן סאלדאטן צו דינען נייע פינף און צוואנציק יאר.

אבער ערשטנס איז די זאך ניט געטאן געווארן דורך אידן, די אידישע "כאפאנעס" האבן ניט געכאפט קיין קליינע קינדער. צווייטנס, האט דאס אנגעהאלטן א קליינע צייט — איינגאנצן א פאר יאר, דאס איז ניט געווען קיין רעקרוטן-סיסטעם פון ניקאלאיען. אויף כאפן קליינע קינדער פון זייערע עלטערן איבערלאזנדיק די עלטערן אן אייביקן הארץ ווייטיק און מאכן פון קינד א ווילדן מענש. דאס איז געווען א שטראף פון דער רעגירונג אויף אידן פאר זייערע "נעלמים".

די רעגירונג פלעגט דאן פאדערן ביי אידן — און מסתמא אויך ביי גויאים — א געוויסע צאל רעקרוטן פון יעדן טויזנט נפשות. דאן פארשטייט זיך, אז אידן זיינען גענוג קלוג אויף פאלן אויף דער שכל'דיקער עצה פון ניט פארשרייבן אין דער "סקאזקע" (צענזוס בוך) א ניינציק פראצענט פון דער באפעלקערונג און אפשר צען פראצענט פלעגט מען פארשרייבן, אזוי אז אפט פלעגט א גרויס שטעטל וואס האט געדארפט, לויט איר צאל אידישע איינוואוינער, געבן פינף רעקרוטן, האט לויט דער צאל פארשריבענע געגעבן ניט מער ווי א האלבן סאלדאט, ווייל דער גאנצער עולם איז געווען "נעלמים" (ניט קיין פארשריבענע). דאן האט די רעגירונג אנגעהויבן כאפן קליינע קינדער און דאס האט געבראכט דערצו, אז אידן זאלן אריינשרייבן אין דער "סקאזקע" אלע זייערע נעלמים, און דער "נאבאר" איז געווארן צוריק דאס זעלבע ווי געווען: געבן פון יעדן טויזנט א צאל רעקרוטן אין עלטער פון איין-און-צוואנציק יאר.

און כאטש די זאך אליין איז געווען א בארבאריש, נעמען א יונגן מענשן און אים אנטאן דעם שווערן "קיווער" (א היטל אזא) פון אכט פונט, מיט א "ראנעץ" מיט אמוניציע פון פערציק פונט און ביז אים אוועקרייבן פינף-און-צוואנציק יאר פון זיינע בעסטע יארן. באזונדערס האט זיך דאס אפגערופן אויף די אידן, ווייל אויב פאר די גויאים איז די "סאלדאטסקא סלוזשבע" געווען א דערציאונג און א מאראלישע און גייסטיקע אנטוויקלונג — איז דאס פאר די אידן אבער געווען א פארגרעבונג. און א פארפינסטערונג. אבער מעגלאך אז 25 יאר האט דאן ניט אויסגעקוקט אזוי בארבאריש ווי עס קוקט אויס היינט, ווען מיר לויפן אין א טאג די שטרעקע אויף וועלכער זיי האבן באדארפט האבן א מאנאט, איך האב נאך געקאנט "ניקאלאיעווסקע" סאלדאטן, וועלכע האבן זיך אויסגעדינט און אומגעקערט אהיים, געהייראט און געפירט א וועלט. נאטירלאך האט פון זיי, שוין אין דער טיפער עלטער, נאך אלץ געשמעקט דער "סאלדאט" פון אלע זייערע באוועגונגען, אבער זייענדיק אן אלגעמיינע גזירה פאר גויאים און אידן, וואלטן אידן דארויף ניט אזוי שלעכט רעאגירט. דער אומגליק איז געווען, וואס די רעגירונג האט דאס איבערגעגעבן צו די אידן אין די הענט. געהייסן די אידן אליין ארויסגעבן פון זיך און צושטעלן צו דער רעגירונג די באשטימטע צאל רעקרוטן — צוליב וועלכן צוועק "קהל" פלעגט אויסקלייבן דעפוטאטן מיט א "איזבארשטשיק" אן דער שפיץ, און וועלכנס הענט מען האט דאס אנפארטרויט די גערעכטיקייט פון אט דעם פאראנטווארטלאכן ענין.

און אנגעהויבן האט זיך עס טאקע מיט גערעכטיקייט: א רעקרוט האט געדארפט געבן די שטוב וואו עס זיינען געווען פינף זין און נאטירלאך, געזונטע און נאטירלאך ווען איינער איז אלט געווען די מיליטער יארן. און הייזער וואו עס זיינען געווען 5 זין איז געווען גענוג אויף צופרידנצושטעלן די צאל רעקרוטן געפאדערט פון דער רעגירונג.

אבער קיינער האט ניט געוואלט גיין מיט'ן גוטן ווילן, האט "קהל" אנגעשטעלט א גאנצן "סטאף" מיט "כאפאנעס" נאכצושפירן דעם קרבן וואו ער איז ערגעץ באהאלטן, אנפאלן ביינאכט, אדער אין מיטן העלן טאג, א כאפ טאן דעם קרבן, אים שמידן אין קייטן און צושטעלן וואוהין מ'דארף.

די כאפאנעס זיינען ניט געווען זעלבסטשטענדיק צו גיין כאפן וואו זיי האבן פארשטאנען, זיי זיינען געווען די משרתים פון "קהל" און וואוהין קהל פלעגט זיי הייסן אהין זיינען זיי געגאנגען כאפן. קהל האט זיי הייסט עס באדארפט אנווייזן צום ערשטן די הייזער וואו עס זיינען דא פינף זין.

דער "טראבל" איז אבער געווען, וואס אין א סך פון די הייזער וואו עס איז געווען פינף זין פלעגט אויך זיין געלט, און די שטוב וואו עס איז געווען געלט איז געווען געזיכערט פון כאפאנעס, ווי די אידישע בכורים אין מצרים פונ'ם משחית. דאס איז ניט געווען קיין כאבאר, נאר גאנץ אפן, ווען איר האט באצאלט צו קהל די סומע וועלכע מ'האט זיך מיט אייך אויסגעדונגען, האט איר שוין געמעגט האבן צען זין. אפט פלעגט מען אויף אזעלכן וואס האט באצאלט אויך ארויפלייגן די "נאבעלע" מיסיע פון גיין כאפן דעם "נפש" וואס דארף זיין, זיין זונס כפרה. קהל פלעגט זיך אויך באציען ברייטהארציק צו בית-מדרש בחורים, הגם אויב אזעלכער האט געהאט א טאטן מיט געלט, פלעגט ער דארפן צאלן, אבער דער "ארעם-בחור" פון בית-מדרש איז געווען זיכער. און א סך לומדים פון בית-מדרש האבן געהאט צו פארדאנקען פאר זייער לומדות אט דער קהל'שער ברייטהארציקייט, און א סך עם-הארצים פון בית-מדרש האבן געהאט צו פארדאנקען אט דער קהל'שער "האבת תורה", פאר זייער בית-מדרש עם-הארצות, ווייל אנדערש וואלטן זיי געווען פשוט'ע גאסן עם-הארצים און נאר א דאנק דער פריווילעגיטער לאגע פונ'ם בית-מדרש-בחור פלעגן אזעלכע פוסטע קעפ זיך אויפהאלטן אין בית-מדרש. קומען פריער פון מען און אוועקגיין שפעטער פון אלעמען און זיך מאטרן, אדער ריכטיקער געזאגט, זיך נודיען איבער דער גמרא, זינגען וואס העכער און זיך שאקלען וואס שטארקער ווען דאס אלעס האט זיך צו זיי געקלעפט ווי אן ארבעס צום וואנט און די תורה איז אין זיי געוואקסן ווי אויף א שטיין אין דער מדבר און, ווי איך האב זיך קינדווייז דערגריבלט ביי מיינע אלטע אידן, איז דער אויסדרוק "באנק-קוועטשער" וועלכן מען פלעגט שטענדיק באנוצן אין באצוג צו א בית-מדרש-בחור אין אלגעמיין וואקסט דאס פון יענער צייט, ווען מען פלעגט דאס באנוצן נאר צו דעם מין "לומדים", וועלכעס האט געמיינט צו זאגן, אז זיי טוען גארניט אויף מיט זייער לערנען נאר וואס זיי מאכן א תל פון דער באנק און צעקוועטשן זי.

אן אלטער איד האט זיך פאר מיר אמאל אויפריכטיק אויסגעשפראכן, אז כמה מאל פלעגט אים דערגיין צום הארצן דאס אומזיסטיקע באנק-קוועטשעניש, אז ער פלעגט באשליסן ליבערשט צו גיין דינען. עס האט אים אויסגעזען צו זיין א סך גרינגער און ווייניקער נודנע, נאר איין זאך האט אים אפגעהאלטן — די קעלט, ווייל אין "טיף-ראסיי" איז שטארק קאלט און ווי-ניט-ווי איז אין בית-מדרש על-כל-פנים ווארים.

(פארזעצונג דאנערשטאג)

אין שטראָם פון לעבן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון דה. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג)

גאַנצער וועלט . . . ווי אַן אייזערנע וואַנט איז זי איצט געשטאַנען צווישן אים און דעם געפיל וואָס האָט פּלוצלונג, אַזוי אומגעריכט אין אים אָנגעצונדן . . . ער וואָלט געקאָנט אוועקשטויסן פון זיך די וואַנט, און דאַן וואָס ? . . . ווידער א וואַנט, אַן אפשר, נאָך א שטאַרקערע, אַן וועלכער, ער וועט זיין קאַפּ מסתּמא צובערעכן.

און, איבערהויפּט, ווי וואָלט ער דאָס געקאָנט ! . . . וואָס האָט ער צו איר ? זי איז דאָך אַזוי ליב, אַזוי גוט זי איז דאָך פול מיט אים. "טייוול ! טייוול !" — האָט ער פאַרצווייפלט געטראַכט וועגן זיך.

"אַזוי אומגעריכטערהייט" — האָט ער ווייטער געטראַכט — " ווי א שוועבעלע אַן פייער האָב איך זיך אָנגעצונדן, און פייער דאָס גאַרניט באַמערקט !"

"ווער האָט עס געדאַרפט ? וואָס פאַר א בייזער טייוול האָט אַזוי געשפּאַסט מיט מיר ? זיכער געווען, אַז דאָס אַמאָליק פייער איז שוין לאַנג אויסגעלאָשן אונטער דעם שטוים און איש פון אַזוי פיל יאָרן און פון די איבערגעבערעטע געפילען . . . און מיט אַמאָל, דער שטוב און די איש אַרונטערגעשאַרט פון א בייזער, טייוולשער האַנט, און דאָס פייער האָט אַרויסגעבראַכן מיט אַזא שטורם, און אפשר, נאָך שטאַרקער ווי אַמאָל.

" וואָס פאַר א בייזער שפּאַס ! — ווערט ! . . . וואָס וועט איצט זיין מיט ענ'ן ? וואָס וועט איצט זיין מיט מיר ? — האָט פאַרצווייפלט אין אים געשריען.

דאַן האָט ער צו זיך געזאָגט :

— איך וועל זיך אין די הענט אַריינגעמען ! איך וועל זיך מוזן אין די הענט אַריינגעמען ! איך בין ניט קיין אינגעלע, דער טייוול זאָל מיך נעמען ! . . .

ענ'ן איז אַרויסגעקומען מיט א גלאָז וואַסער.

ער האָט איר באַדאַנקט און אויסגעטרונקען.

— ווי פילסטו זיך איצט דזשאַו ?

ער האָט א קוק געטאָן אויף איר, אַן אַזא טיפער טרויער האָט פון זיינע אויגען אַרויסגעקוקט, אַז זי איז אומרואיק געוואָרן.

— וואָס קוקסטו אַזוי דזשאַו — האָט זי אַרויסגעפליסטערט.

און פּלוצלונג האָט ער איר האַנט אָנגענומען און עס צוגעדריקט צו זיין שטערן.

— דזשאַו — האָט זי אַרויסגעשטאַמעלט — דו שרעקסט מיך. וואָס איז דיר?

ער האָט אויפגעהויבן זיין קאָפּ און איר אין די אויגן אַריינגעקוקט.

— ענ'ן, דו ביזט אַזוי ליב, אַזוי גוט

— האָט ער אַרויסגערעדט אויפגערעגט

— א מאַן דאַרף זיין גליקלאַך מיט אַזאַ פרוי ווי דו ביזט . . . איך בין דיך נוט ווערט, דו הערסט ? איך בין דיך ניט ווערט ! . . .

(פאָרטזעצונג)

גאַנצער וועלט . . . ווי אַן אייזערנע וואַנט איז זי איצט געשטאַנען צווישן אים און דעם געפיל וואָס האָט פּלוצלונג, אַזוי אומגעריכט אין אים אָנגעצונדן . . . ער וואָלט געקאָנט אוועקשטויסן פון זיך די וואַנט, און דאַן וואָס ? . . . ווידער א וואַנט, אַן אפשר, נאָך א שטאַרקערע, אַן וועלכער, ער וועט זיין קאַפּ מסתּמא צובערעכן.

און, איבערהויפּט, ווי וואָלט ער דאָס געקאָנט ! . . . וואָס האָט ער צו איר ? זי איז דאָך אַזוי ליב, אַזוי גוט זי איז דאָך פול מיט אים. "טייוול ! טייוול !" — האָט ער פאַרצווייפלט געטראַכט וועגן זיך.

"אַזוי אומגעריכטערהייט" — האָט ער ווייטער געטראַכט — " ווי א שוועבעלע אַן פייער האָב איך זיך אָנגעצונדן, און פייער דאָס גאַרניט באַמערקט !"

"ווער האָט עס געדאַרפט ? וואָס פאַר א בייזער טייוול האָט אַזוי געשפּאַסט מיט מיר ? זיכער געווען, אַז דאָס אַמאָליק פייער איז שוין לאַנג אויסגעלאָשן אונטער דעם שטוים און איש פון אַזוי פיל יאָרן און פון די איבערגעבערעטע געפילען . . . און מיט אַמאָל, דער שטוב און די איש אַרונטערגעשאַרט פון א בייזער, טייוולשער האַנט, און דאָס פייער האָט אַרויסגעבראַכן מיט אַזאַ שטורם, און אפשר, נאָך שטאַרקער ווי אַמאָל.

" וואָס פאַר א בייזער שפּאַס ! — ווערט ! . . . וואָס וועט איצט זיין מיט ענ'ן ? וואָס וועט איצט זיין מיט מיר ? — האָט פאַרצווייפלט אין אים געשריען.

דאַן האָט ער צו זיך געזאָגט :

— איך וועל זיך אין די הענט אַריינגעמען ! איך וועל זיך מוזן אין די הענט אַריינגעמען ! איך בין ניט קיין אינגעלע, דער טייוול זאָל מיך נעמען ! . . .

ענ'ן איז אַרויסגעקומען מיט א גלאָז וואַסער.

ער האָט איר באַדאַנקט און אויסגעטרונקען.

— ווי פילסטו זיך איצט דזשאַו ?

ער האָט א קוק געטאָן אויף איר, אַן אַזאַ טיפער טרויער האָט פון זיינע אויגען אַרויסגעקוקט, אַז זי איז אומרואיק געוואָרן.

— וואָס קוקסטו אַזוי דזשאַו — האָט זי אַרויסגעפליסטערט.

און פּלוצלונג האָט ער איר האַנט אָנגענומען און עס צוגעדריקט צו זיין שטערן.

— דזשאַו — האָט זי אַרויסגעשטאַמעלט — דו שרעקסט מיך. וואָס איז דיר?

ער האָט אויפגעהויבן זיין קאָפּ און איר אין די אויגן אַריינגעקוקט.

— ענ'ן, דו ביזט אַזוי ליב, אַזוי גוט

— האָט ער אַרויסגערעדט אויפגערעגט

— א מאַן דאַרף זיין גליקלאַך מיט אַזאַ פרוי ווי דו ביזט . . . איך בין דיך נוט ווערט, דו הערסט ? איך בין דיך ניט ווערט ! . . .

רעד ראָז אַרענדזש פּיקאָ טיי איז באמת עקאָנאָמיש. א האַלב פונט מאַכט אַרום אַזויפיל קאַפּעס וויפל א גאַנצער פונט ביליקער טיי וואָס קאָסט 50 ביז 60 סענט.

RED ROSE TEA "is good tea"

רעד ראָז אַרענדזש פּיקאָ איז עקסטרא גוט

אינ'ם בעסטן פּעקעדזש—ריין, גלאַנציקער אלומינום

76

עפּעס אַנדערש און האָט פון איר געטראַכט . . .

און דאַן האָט מיט אַמאָל דערהערט ענ'ס קול ווי אין חלום :

— קאַנסטו טאַנצן, דזשאַו ?

ער האָט געגטפערט:

— אַמאָל האָב איך ניט שלעכט געטאַנצט רוסישע טענץ.

— וועסטו טאַנצן מיט מיר א רוסישן וואַלץ ? דאָס קען איך אויך — האָט ענ'ן געזאָגט.

— טאַנצן ? — האָט ער איבערגעפרעגט. און דאַן האָט ער פּלוצלונג א טראַכט געטאָן : יאָ, טאַנצן. פאַרטאַנצן און פאַרטומלען זיך ! — און ער האָט געזאָגט :

— יאָ, ענ'ן, מיר וועלן טאַנצן א וואַלץ ! . . .

— זאָלן זיי גאָר ענדריקן — האָט ענ'ן זיך אָנגערופן.

דער טאַנץ האָט זיך געענדיקט. די פאַרלאָך זיינען שטיין געבליבן און דאַן איז רוטי צוגעלאָפן צו ראַבינס'ן :

— וואָס מאַכט דער קראַנקער ?

ער האָט געגטפערט :

— טהיינק יו, אַלראַיט.

ענ'ן איז דאַן צוגעגאַנגען צו עלעאָר'ן און איר געבעטן צו שפּילן א רוסישן וואַלץ.

עס האָבן זיך דערהערט די טענער פון דעם וואַלץ. די פאַרלאָך האָבן זיך ווידער אויסגעשטעלט. רוטי איז צוגעלאָפן צו איר פריערדיקן קאַוואַליער.

ענ'ן האָט אויסגעשטרעקט צו ראַבינס'ן איר האַנט. ער האָט זי שנעל און פעסט א כאַפּ געטאָן ביי דער טאַליע און זיך מיט מיט אַן אימפּעט אוועקגעטראָגן מיט איר, אַזוי ווי ער וואָלט פון עפּעס אַנטלאָפן . . .

(פאָרטזעצונג — טומט)

אונטער אונזערע

רעדוצירטע פּרעמיאומס

קאָנט איר קויפן

אַל לייף

פּאַרטיסיפּייטינג אינשורענס

צו די פאָלגנדע רייטס:

עלטער 25	$17.35	פאַר א טויזנט
עלטער 30	19.95	פאַר א טויזנט
עלטער 35	23.40	פאַר א טויזנט
עלטער 40	28.05	פאַר א טויזנט
עלטער 45	34.15	פאַר א טויזנט
עלטער 50	42.30	פאַר א טויזנט

די דאָזיקע פּאָליסיס באַטייליקן זיך אין דער קאָמפּאַניס פאַרדינסטן, אויעלכע דיווידענטן קאָנען אָנגעזוועגדעט ווערן יערלאַך צו קויפן נאָך אינשורענס, צו רעדוצירן נאָכפאָלגנדע פּרעמיעס אָדער איבערלאָזן אויף דעפּאָזיט, וואָס טראָגן אינטערעסט.

THE

MANUFACTURERS LIFE

INSURANCE COMPANY

HEAD OFFICE - TORONTO, CANADA

Branch-Office: 300 Huron & Erie Bldg., Winnipeg

W. A. KENNEDY, C.L.U., Branch Manager

M. WAISMAN, General Agent

CANADA

דאָמיניאָן אף קאַנאַדע

אינקאַם טעקס ריטוירנס

זיינען איצט צייטיק

בלויז נאָך 10 טעג

צו אויסמיידן שטראָף

כדי אויסצומיידן אַן ארויפגעצוואונגענע שטראָף פון 5% פון דעם טאַטאַל טעקס וואָס איר דאַרפט צאָלן (לימיט פון שטראָף $500.00), נעמט באַלד פון אייער פּאָסטמייסטער, אָדער פון דעם אינספּעקטאָר פון אינקאַם טעקס פון אייער דיסטריקט, די נויטיקע פאָרמעס און פילט אויס אייערע פאַפּירן באַלד. די דאָזיקע פאָרמעס זיינען ווי פאָלגט :

פאָרם טי. 1 — פאַר אינדיווידועלס אַנדערע ווי פאַרמערס און רענטשערס.

פאָרם טי. 1 איי. — פאַר פאַרמערס און רענטשערס בלויז.

פאָרם טי. 2 — פאַר קאָרפּאָריישאָנס און דזשאָינט סטאָק קאָמפּאַניס.

יעדער פאָרמע אַנטהאַלט אין זיך זעלבסט אינסטרוקציעס ווי אַזוי עס אויסצופילן.

שיקט אריין א טשעק

מיט אייערע פאַפּירן דאַרפט איר אַריינשיקן א טשעק אָדער קעש אויף ווייניקסטנס 25% פון דער סומע וואָס איר דאַרפט צאָלן.

וויכטיק

מאַכנדיק אייער ריטורן ביי דעם 30טן אַפּריל געוויינט איר אויף צוויי אופנים :

ערשטנס, מיידט איר אויס שטראָפן פאַר פאַרשפּעטיקונג

צווייטנס, קוואַליפיצירט איר זיך אַליין פאַר דער פּריווילעגיע צו באַצאָלן אויף אינסטאַלמענטס

דער אינקאַם טעקס אינספּעקטאָר וועט אייך העלפן אויסצופילן אייערע רעטוירנס

אויב עס איז עפּעס דאָ אין די אינקאַם טעקס פאַפּירן וואָס איר פאַרשטייט ניט, וועט יעדער אינקאַם טעקס אינספּעקטאָר זיין צופרידן צו דערקלערן אייך וואָס נויטיק איז.

וואו אינקאַם טעקס אינספּעקטאָרן געפינען זיך

WINNIPEG, MAN. Commercial Building
REGINA, SASK. McCallum Hill Building
SASKATOON, SASK. Ross Building
PRINCE ALBERT, SASK. P.O. Building
CALGARY, ALTA. Customs Building
EDMONTON, ALTA. P.O. Building
VANCOUVER, B.C. Winch Building

The Department of National Revenue

Income Tax Division

OTTAWA

HON. W. D. EULER, Minister of National Revenue.

C. S. WALTERS, Commissioner of Income Tax.

זי האָט זיך שטיל צעלאַכט.

— היינט פאַרוואָס זעסטו ניט אויס גליקלאַך, דזשאַו ? . . .

ער האָט איר צוגעגטפערט מיט א בי־טערניש אינ'ם קול :

— ווייל איך בין א נאַר, ענ'ן, אַן אייזעל . . .

זי האָט זיך אָנגערופן :

— איך פאַרשטיי דיך ניט. וואָס רעד־סטו היינט ? און פאַרוואָס רעדסטו עפּעס אין אַזאַ טאָן ?

ער האָט ניט געגעגטפערט, געקוקט א ווייַלע אויף איר און מיט אַמאָל האָט ער זי ליידנשאַפטלאַך צוגעדריקט צו זיך און ארויסגעמורמלט היים :

— איך ליב דיך . . . איך ליב דיך... דו הערסט ? מיט דעם אַמאָליקן פייער ! . . .

זי האָט זיך א צאַפּל געטאָן אין זיינע אַרמס, אַזוי ווי זי וואָלט אויפגעפלאַקערט און זי איז צוגעפאַלן מיט אירע ליפּן צו זיינע.

— איך האָב געוואוסט, אַז עס וועט קומען — האָט זי דערנאָך ארויסגעפליס־טערט — אַז ענ'ן ליבע וועט נאָך קו־מען . . .

— נאָך שטאַרקער ! — האָט ער ארויסגעמורמלט, און, ווי אין א חלום, רו־טי'ן געזעען . .

ביי ענ'ן אין די אויגן האָבן זיך ליכ־טיקע פונקן געצונדן . . .

אין א ווייַלע אַרום האָט ער זיך אָנ־געדרופן :

— וואָס טוט רוטי ?

ענ'ן האָט געגטפערט :

— זי האָט געוואָלט ארויסגיין צו דיר, האָב איך איר געזאָגט, אַז דו ווילסט איצט בלייבן אַליין.

— וואָס שפּעט איז איצט ?

— נאָך עלף.

— ווי לאַנג וועלן די געסט נאָך פאַר־ברייגגען ?

— איך ווייס ניט. אַנדערע גייען שוין אַוועק.

פונ'ם הויז האָט זיך דערהערט דאָס שפּילן פון דער פּיאַנאָ און א טומל פון שטימען.

ענ'ן האָט ארויסגערעדט :

— זיי זיינען איצט אין מוזיק רום. זיי טאַנצן.

ראַבינס האָט זיך אויפגעהויבן.

— קום אויף אַהין — האָט ער פאַר־טראַכט געזאָגט. — איך פיל שוין בעסער.

און זיי האָבן דעם גאַנץ פאַרלאָזן.

אינ'ם מוזיק צימער האָט א רויטער גע־בעל, פון די עלעקטרישע לעמפּעלאַך, וואָס האָבן געברענט אונטער רויטע אַבאַזשורן, איינגעהילט די טאַנצנדיקע פאַרלאָך. די בלאָנדע עלעאָר איז געווען ביי דער פּיאַ־נאָ און האָט געשפּילט. די פאַרלאָך האָבן זיך געדרייט, אַנדערע מיט זייער ערנסטע מינעס, אַזוי ווי ברוגז אויף דער גאַנצער וועלט, אַנדערע — מיט א שמייכל און, ווידער, אַנדערע פון די יונגע מיידלאַך — אַזוי פאַרשאַמטעט, אַז זיי האָבן דער־מאָנט בלומען אין זייער א הייסן טאַנ, וואָס שמאַכטן נאָך א טראָפּן טוי . . .

ווען ראַבינס איז אַריינגעקומען, האָבן זיינע אויגן גלייך דערזען צווישן די טאַנ־צענדיקע פאַרלאָך רוטי'ן. זי האָט גע־טאַנצט מיט א הויכן יונגערמאַן און איז אַזוי הינגעריסן געווען מיט איר טאַנצן, אַז זי האָט גאָרניט באַמערקט ווי ער און ענ'ן זיינען אַריינגעקומען.

ווי א שטיק פייער האָט זי זיך פאַר אים געטראָגן, וואָס האָט אים געבלענדעט און געצונדן. זי איז אינגאַנצן געווען, האָט זיך אים געראַכט, א פייערדיקער טאַנץ; יעדער דיר אירער, יעדע באַוועגונג פון איר קערפּער, יעדער בויג פון איר קאָפּ מיט דעם לאַנגן שלאַנקן האַלז, און יעדער הויב פון איר אַרעם האָט פייער ארויסגעאַטעמט. האָט זיך אים אויסגעווי־זען . . .

ער האָט די אויגן פון איר ניט געקאָנט אַוועקרייסן. און, ווידער, האָט ער זיך איצט פאַרגעוואָרפן, למאַי ער טראַכט אַזוי, למאַי ער פילט אַזוי און האָט גע־וואָלט אַוועקגיין און ניט געקאָנט. די אויגען געוואָלט אַוועקרייסן פון איר און ער האָט ניט געקאָנט. געוואָלט טראַכטן פון

היימאַן און העסטרין

באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דזשאָנס עוו., טעל. 53 133

שינביין, מאָראָזניק און ראָבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin

Barristers, Solicitors and Notaries

באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס

Office: 207-8 Confederation Life Bldg. 457 Main St. Opposite City Hall

טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק

Barristers, Solicitors, Etc.

אפיס: 671 מיין סטריט
טעלעפאָן: 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר

אַדוואָקאַט און נאָטאַרי

A. E. CANTOR

אפיס 111 באָן אַקאַרד בלאָק. 645 מיין סט.
טעלעפאָן 89 223
רעזידענס:
103 בענערמאַן עוו., טעל. 51 353

ח. שולמאַן

אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
אפיס: 592 מיין סטריט
H. SCHULMAN, B.A., LL.B.
לאָו אפיס
Ste. 11, 592 MAIN STREET
צווישן לאַנאַן און אַלעקסאַנדער
טעלעפאָן 462 88

ערשטע גרויסע

פרויען פאַלקס פאַרזאַמלונג

זונטאָג דעם 27טן אַפּריל

8.30 אָוונט פּונקט

אין תּלמוד תּורה האַל

צו דער דערעפענונג פון

האָנאָר ראָל קאָל פון מערב קאַנאַדער בית יתומים

גרויסער מוזיקאַלישער קאָנצערט פון בית יתומים כאָר און בענד,

עס וועלן ריידן:

הרב י. י. כהנאָוויטש, הרב א. זילבערשטיין, הרב רובינשטיין

מאַקס פינקלשטיין און מאַקס שטיינקאָפּ

אַלע ווילקאָמען — אַלע ווילקאָמען

Melchers

Gold Cross Canadian Gin

די סאַמע געשמאַקסטע פון ליקערס

מאַנופעקטשורט אין קאַנאַדע אונטערן קאָנט־ראָל פון פעדעראַלער רעגירונג, דיסטיליזירט פיר מאָל און געעלטערט אין באַנד פאַר יאָרן.

צוויי סייזעס :

40 אונסעס

26 אונסעס

Distillery: Berthierville, Que.

Head Office: Montreal

Distillers since 1898

MELCHERS Distilleries Limited

Doctors' Directory דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

דר. ס. דוש. בערמאַק, 834 מיין סטריט אפיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK	51 250	53 578
דר. דוש. ברענער, 367 סעלקירק עווענוי אפיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. H. D. ISAACS & DR. J. BRENER	54 107	54 107
דר. נאָרמאַן בוק, 414 באַיד בלדג. אפיס שטונדן 2—6 און ביי אפּאַינטמענט. דעז סוויט 3 עבער אפּטס. מאָנטעג און אייקינס DR. NORMAN BOOK	55 076	86 115
דר. א. גוטמאַן, 5—304 עווענוי בלאָק 265 פאָרטעדיש עווענוי אפיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אפּאַינטמענטס DR. A. GUTTMAN	53 422	26 947
דר. ס. דזשאַוויש, 404 באַיד בלדג. שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אפּאַינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH	54 429	22 717
דר. ל. הענעל, 652½ מיין סט. (צווישן הענרי און לאָגאַן) מאָדערנע עקסרעי מאַשין אפיס שטונדן 11—12, 2—6 און ביי אפּאַינטמענטס DR. L. HENNELL, L.R.C.P. (London) M.R.C.S. (England)	59 473	23 272—26 600
דר. וו. הערשפילד, 576 מיין סט. קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. אפיס שטונדן 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD	28 153	
דר. ב. א. וויקטאָר, קאָר. סעלקירק און סאַלטער (איבער דער באַנק) אפיס שטונדן פון 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR	51 772	52 744
דר. ה. יאַפע, ב.א. ב.ס.סי. ל.מ.סי.סי (דר. דשז. פ. דזשאַרדזש און דר. ה. יאַפע) אפיס: 739 סעלקירק עווענוי, שטונדן 2—5.30 און 6.30—8 DR. J. P. GEORGE & DR. H. JAFFE		52 571
דר. א. מאָיס, סט. דזשאַנס בלאָק, פּרינסעסאַרד און מיין אפיס שטונדן פון 2—4.30 און 7—9 DR. A. MOYSE	52 278	53 720
דר. י. פּערלמאַן, 291 באַראָוס עווע., קאָר. טשאַרלס אפיס שטונדן פון 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN	53 181	53 181
דר. ס. קאָבריינסקי, סוויט 2 קראַמפּ בלאָק (מיין און דאַפעריז עווע.) אפיס שטונדן פון 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY	51 968	54 866
דר. מעקס ריידי (עקס רעי) 283 פּאָרטעדזש, קאָר. סטיס (100 טאַראָנטאָ דזשעז, טראַסט בלדג.), לעבן איטאָנס שטונדן: פון 2—6 אָוונט און ביי אפּאַינטמענטס DR. MAX RADY	49 763	24 480
דר. סעם ראָדין, ראָיאַל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפיס שטונדן פון 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN	52 614	53 915
דר. א. ל. שובין, אפיס שטונדן 11—12 און 2—6 אפיס: בענק אָף קאָמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער רעזידענס: 414 סטעלאַ עווע. DR. A. L. SHUBIN	59 473	88 916
אויגן, אויערן, נאָז און האַלז		
דר. י. ה. בעקמאַן, 800 באַיד בילדינג DR. J. H. BECKMAN	51 848	28 281
דר. ד. מ. דזשענאָף, 2-830 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF	51 359	24 465

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
דר. י. בן עזרא, ב.א. 962½ מיין סט. קאָר. סעלקירק DR. I. BEN EZRA, B.A.	41 652	51 560
דר. מ. א. בראַנמאַן, סוויט 1 סט. דזשאַנס בלאָק, 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN		53 720
דר. ס. אי. גרינבערג, 414 באַיד בילדינג. DR. S. E. GREENBERG.		86 115
דר. ס. טשורטשיל, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סטריט. DR. S. H. CHURCHILL		56 056

אידישע העלדן

שפאנענדער ראמאן פונ'ם אידישן לעבן אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. ג.

(שלוס)

— איך וויל ניט זיין קיין פיינער מערדער און באהאלטן מיין ראכע. — האט דער אידישער סטודענט געמורמלט. — זאלן זיי אים ניט מאכן פאר קיין מארטירער, און גלייבן אז ער איז געווען אן אפפער פון אן אומבאקאנטן מערדער. זאל זיי מיין נאמען זיין באקאנט און זאלן זיי ציטערן אלע פאר אונזער ראכע.

און ניט אומקוקנדיק זיך אויף דעם געהאנגענעם כוואסטונאוו'ן האט ער זיך געלאזט לויפן איבער דעם פעלד צו זיין פאלאטקע.

— איך דארף דא לייגנער ניט בלייבן, — איז אים געקומען דער געדאנק, — איך וויל נאר נעמען מיט זיך דעם אלטן ר' שמשון און מיט אים אריבערגיין די גרעניץ קיין גאליציע.

פון ווייטן האט ער דערזען אימיצן אים לויפן אנטקעגן און דאס הארץ האט אים א ציטער געטאן.

"שוין, אזוי שנעל איז אנטדעקט גע־ווארן מיין ראכע ?" האט ער זיך גע־פרעגט.

באלד אבער איז ער געבליבן שטיין וני צוגעשמידט צו זיין ארט.

— לעווי ! — האט ער אויסגערופן, — דו, אין בעזומאוו'ם לאגער ? ! פון וואנען האסטו זיך גענומען ? !

דער דאזיקער לעווי, וועלכער איז געווען איבערגליקלאך, דערזעענדיק זיין פריינט, האט אים שטורמדיק אומגעארמט און קוים אפציענדיק דעם אטעם האט ער גע־שטאמלט :

— ווארט, איך וועל דיר אלעס דער־ציילן — פאפ אנאפאן — ר' שמשון ר' יודל'ס — זיי זיינען ברידער — דו וועסט דערשטוינט ווערן — הער — !

— ניט דא — ניט דא ! — האט דער גרויסער שווייגער זיך עפעס ווי דערמאנט. — אין גאליציע — קומט אלע — שנעל — איך טאר דא לייגנער ניט פארבלייבן — קום — !

קאפיטל 39

אין דער אומגליקלאכער און פארוויס־טער מיסליץ האבן זיי זיך ווידער צוזא־מענגעטראפן.

דא זיינען געווען רפאל ניימאן מיט זיין כלה גיטל מארגאלים.

און דא איז אויך געווען איר ברודער מאיר מיט זיין רוסישער געליבטע לידיא סאכאראווא. די איידעלע טאכטער פון דעם אדעל פארשטייער פון וואקנא, וועל־כע האט שוין שטילערהייד זיך מגייר געווען און איז געווארן א אידיש קינד.

און אין געוויסן פרימארגן ווען זיי האבן עס גארניט דערווארטעט, האבן זיי פלוצלונג דערזען פאר זיך דעם גרויסן שווייגער שענבערג, דעם דארן לעווי, און מיט זיי די צוויי זקנים, דעם גרייז גרוי־ען ר' שמשון ר' יודל'ס און דעם אל־טען פאפ אנאפאן, וועלכער האט שוין באוויזן אויסצוטאן זיינע גלח'ישע קליי־דער, און איז איצט געווען געקליידעט ווי אן אלטער פוילישער איד, ענלאך צו זיין ברודער.

אונזער פעדער זאגט זיך אפ צו שיל־דערן די רירנדיקע סצענע, וואס עס האט זיך אפגעשפילט, ווען רפאל ניימאן האט געהערט די דערשטוינענדע נייעס, אז דער געוועזענער רוסישער פאפ און דער אלטער ר' שמשון זיינען אנקלס, די ברידער פון זיין פאטער, וועלכע ער האט אזוי לאנג געזוכט.

דאס איז געווען א הארצרייסנדע גע־שעעניש, וואס לאזט זיך ניט באשרייבן; א סצענע פון פרייד אויסגעמישט מיט טרערן, איבער א צעווייטער און צעשפריי־טער פאמיליע, וואס האט זיך ווידער צו־זאמענגעטראפן אין זעכציק יאר ארום. — — —

אויף דעם מיסליצער שול הויף וואס איז פארוויסט געווארן דורך דער באנדע פון קאפיטאן כוואסטונאוו, איז ווידער אויפגעשטעלט געווארן די אלטע שטאטי־שע חופה.

עס איז געפייערט געווארן א דאפלטע חתונה.

דאס איז געווען די חתונה פון רפאל ניימאן מיט גיטלען, וועלכע האבן פון דאס ניי געוואלט דורכפירן די חופה צע־רעמאניע, וואס איז דאמאלסט איבערגע־ריסן געווארן דורך דעם בלוטיקן איבער־פאל פון די רוסישע קאזאקן.

און דא איז אויך געווען די חתונה פון מאיר מארגאלים מיט לידיא סאכאראווא, וועלכע האט אוועקגעווארפן איר פריערדי־קען נאמען און האט איצט געהייסן שרה בת אברהם.

דער אלטער ר' שמשון איז געווען דער אונטערפירער ביי זיין נייער פלימעניצע גיטל, און דער דארער לעווי איז געווען דער אונטערפירער ביי דער כלה פון זיין חבר מאיר.

דער געוועזענער פאפ אנאפאן איז גע־ווען דער מסדר קדושין אנשטאט דעם רב, וועלכער איז אנטלאפן פון מיסליץ נאך כוואסטונאוו'ם איבערפאל.

—גלייבט מיר, — האט דער פריער־דיקער פאטער אנאפאן געזאגט מיט א ליבלאכן שמייכל, — איך געדיינקט נאך אלע אונזערע אידישע מנהגים, וואס זיי־נען מיר געבליבן איינגעקריצט אין מיין הארצן פון מיין יוגנט־צאן. איך וועל די אי־דישקייט קיינמאל ניט פארגעסן.

און ווען די צוויי יונגע פארלאך זיינען געשטאנען אונטער דער חופה און ארום זיי אלס חתונה־געסט די חברים און די עט־לאכע אלטע אידן, וועלכע זיינען געבלי־בען אין מיסליץ נאך דעם רוסישן פא־גראם, האט פאטער אנאפאן פלוצלונג געזאגט מיט א ציטערנדיקער שטימע :

— קינדער, עס איז איינגעפירט ביי אידן, אז צו דער חופה דערמאנט מען זיך אין די טויטע, וועלכע זיינען אונז גע־וועהן ליב און מען זאגט "יזכור".

די קליינע גרופע אידן אונטער חופה איז פלוצלונג געווארן שטיל. אלע האבן טרויעריק אראפגעלאזן די קעפ.

און דער אלטער געוועזענער רוסישער פאפ האט מיט א הערצרייסנדער שטימע אנגעפאנגען :

"יזכור אלהים את נשמת הקדוש שמואל בן יונה מארגאלים . . ."

אזוי ווי א ציטער איז דורכגעלאפן דורך דער קליינער געזעלשאפט און עס האט זיך געהערט א פארשטיקטער געוויין.

דאס איז געווען די אומגליקלאכע פיל פארליטענע גיטל, וועלכע האט שטיל גע־יאמערט נאך איר פאטער און צוזאמען מיט איר האט געוויינט איר נייע פריינ־דין, איר צוקונפטיקע שווענערן לידיא סא־קאראווא, וועלכע איז געווען גערירט פון איר פריינדינס שמערצן.

"יזכור אלהים את נשמות הקדושים באכראך וניימעלד", האט זיך ווידער גע־הערט די רירנדע שטימע פון דעם אלטן געוועזענעם פאפ.

אין די אויגן פון די יונגע לייט האבן געגלאנצט טרערן און שטיל האבן די אי־בערגעבליבענע חברים פון דעם אקאדעמי־שען פאראיין "יהודה" זיך געדריקט איי־נער דעם צווייטן די הענט, אזוי ווי צו א שבועה, אז זיי זאלן ווייטער פארבלייבן געטרייע חברים ביז צום לעצטן אטעם־צוג.

"וגם חרבונה זכור לטוב !" — האט פלוצלונג אויסגערופן לייטענאנט רפאל ניימאן, — געדיינקט איר, חברים, דעם אופער מוזשיק, דעם סאלדאט סעמיאן ? כאטש א גוי, אבער אן ערלאכע הארץ, אים האבן מיר צו פארדאנקען אונזער רעטונג פון פאן קאנוויצקי'ס ברענענדי־קען שלאס. ער פארדינט מיר זאלן אים דערמאנען.

— מיר זיינען אהער געקומען ניט ווע־גען די טויטע, נאר וועגן די לעבעדיקע!

— האט פראטעסטירט ר' ירחמיאל, דער אלטער מיסליצער איד, וועלכער איז גע־ווען א גאסט שוין דאמאלסט צו דער ערשטער חופה פון רפאל ניימאן מיט גיט־לען. — ניט וויינען דארפן מיר, נאר פרייען זיך, ווען איז דער דאזיקער שרעק־לאכער צייט פון מלחמה האט זיך דאס ביסל אידישע בלוט ווידער צוזאמענגע־זוכט.

און אזוי ווי צו באווייזן, אז ער האט רעכט, איז דער אלטער ר' ירחמיאל גע־גאנגען א טענצל.

— דאס איז ווירקלאך די איינציקע גוטע זאך פון מלחמה, — האט דער גע־וועזענער פאפ אנאפאן געזאגט לאנגזאם. וואס פרעמדע פעלקער קומען צווישן זיך מער אין בארידונג און הויבן אן איינער דעם אנדערן צו שעצן. וואלט דען לידיא סאכאראווא ווען זיך צוזאמענגעקומען און פארליבט אין א גאליציאנער אידן, ווען זי וואלט ניט געווען קיין בארמהאר־ציקע שוועסטער צוליב דער מלחמה ? וואלט איך דען ווען זיך צוזאמענגעקומען מיט מיין פאמיליע, ווען ניט די מלחמה? יא, אויך די מלחמה האט אירע גוטע זיי־טען.

— און אין דער מלחמה ווערן אויך אונזערע אידישע האפענונגען שטארקער, האט באמערקט ר' שמשון ר' יודל'ס. — זעט איר, איך האב אין דער מלחמה פאר־לארן מיין אומגליקלאכער טעמען; אלע קינדער; אבער אט האב איך געפונען א ברודער און א קינד און אט אויף די חור־בות פון דעם דאזיקן שול־הויף שפראצט איצט דאס נייע אידישע געזונטער לעבן פון די צוויי שיינע פאר חתן־כלה. האט דאך שוין אונזער נביא געזאגט :

"בדמיך חיי !" — דאס הייסט, אין די בלוט־פארפלייצונגען פון מלחמה קומט דער איד ארויס דאך לעבעדיק און מונ־טער".

"טא לאמיר זשע טאקע ווידער כאפן א טענצל !" — האט ר' ירחמיאל אויס־גערופן, און א שלעפ טוענדיק מיט זיך דעם גרויסן שווייגער שענבערג האט ער זיך מיט אים אוועקגעלאזן איבער'ן שול־הויף טאנצן א פריילאכס. — — —

צווישן די אפיצערן פון דער עסטריי־כישער, וועלכע ווערן דערמאנט וועגן זיי־ערע העלדנטאטן, וועט איר אפט הערן די נעמען ניימאן, לעווי און שענבערג. דאס זיינען די חברים פון דעם קראקאווער אקאדעמישן פאראיין "יהודה".

זי האבן באזעצט די ביידע יונגע פרוי־ען, גיטלען און לידיא אין פראג צוזאמען מיט די ביידע זקנים, גרישון ר' יודל'ס און זיין ברודער ר' שמשון, און אליין זיי־נען זיי, די חברים, אוועק ווידער אין דער ארמיי אין וועלכע זיי האבן גע־קעמפט פאר זייער אידישער ערע, אזוי גוט ווי פאר דער ערע פון אלע אידן אין דער וועלט, און פאר אלע רעכטדיינקענ־דע מענשן.

און עס איז אפשר געווען זייער העל־דישקייט וואס האט געמונטערט אויך אנ־דערע צו פארטרייבן די ווילדע רוסישע שארלאטאנעס פון גאליציע. ווען די רוסן וואלטן פון דארט ניט געווען פארטריבן געווארן, וואלט אפשר קיין איינציקער איד ניט געבליבן לעבן.

יארן זיינען שוין פארלאפן זינט עס האט זיך געענדיקט די וועלט מלחמה. נא־ציעס זיינען פארלארן געגאנגען און נא־ציעס זיינען געבארן געווארן. די גאנצע וועלט האט זיך איבערגעקערט, און דאך לעבן די בילדער פון דעם גרויסן קאמף, דאך איז דאס פארגאסענע אידישע בלוט ניט אויסגעטריקנט געווארן און קיינמאל וועט דער איד ניט פארגעסן צו דערמא־נען די אידישע העלדן צו וועלכע מיר האבן דעם ראמאן "די אידישע העלדן" געווידמעט.

"די אידישע העלדן" ! — פארגעסט ניט, — צו לייגן א גייסטיקן בלומען קראנץ און צו פארגיסן א טרער אויף די קברים פון די אידישע טעכטער אין דער אלטער היים, וועלכע האבן זיך אליין אי־בערגעשניטן די אדערן כדי ניט געשענ־דעט צו ווערן פון די כוואסטונאוום און פון די אנדערע צארישע שארלאטאנעס. און פרייען זאלט איר זיך ליבע לעזער, דערפאר, וואס אויף די קברים אין וועלכע עס פוילן די אומשולדיקע אידישע קרבנות וואקסט אוים א נייע אידיש לעבן.

ווען ירחמיאל האט אויסגערופן : "לא־מיר זשע טאנצן" — האט ער געמיינט, אז ניט קוקנדיק אויף דעם גרויסן חורבן, מעגן מיר האפן און פרייען זיך. דער איד בלייבט א איד, און אייביק וועט לעבן אונזער פאלק וואס האט ארויסגעגעבן אזעלכע אידישע העלדן ווי די ברידער פון דעם פאראיין "יהודה" און די טעכטער ווי גיטל.

(ענדע)

היינט אויף דער ראדיא

CKY

וויניפעג

4.00—מוזיק.

5.00—טיי פראגראם.

8.00—קאנצערט שטונדע.

9.00—אימפעריאל טאבעקא פון טאראנטא.

10.00—פיטשור.

CNRW 780

וויניפעג

7.00—טיוואלי ארגאן, מוזיק., סקעטש.

פלעמינג

5.40—מוזיק.

6.00—אנקל פיטער.

CJGX 650

יארקטאן

7.15—פריירי פארמערס ראדיא שטונדע.

WOW 590

6.00—אמאהא, ארקעסטער.

WTMJ 620

6.00—מילוואקי, מוזיק.

WOW 590

7.00—אמאהא, שטימע פון פייערסטאן.

WCCO 810

8.00—מינעאפאלים־סט.פאול, אפערא.

WLW 700

8.00—סינסינעטי, מוזיקאלישע פראגראם.

WBBM 770

8.30—שיקאגא, קלאסיקס.

WTAM 1070

8.30—קליוולאנד, "מאטארס פארטי".

WMAQ 670

9.00—שיקאגא, בארנס פראגראם.

WLW 700

9.00—סינסינעטי, נאוועלע שטונדע.

WGN 720

9.30—שיקאגא, מאדערנער קאנצערט.

WBBM 770

9.45—שיקאגא, קלאסיקס.

WTAM 1070

10.30—קליוולאנד, טאנץ מוזיק.

WBAP 800

11.00—פארט ווארט, ארקעסטער.

WMAQ 670

11.00—שיקאגא, טאנץ מוזיק.

NEW PALACE THEATRE

היינט, מארגן און מיטוואך

קלארא באו אין

געפערלאכע וועגן

אויך רייזנדע קאמעדיע, פאקס נייעס

באראן האטוואני באגנידיקט אויף באדינגונגען

בודאפעסט, אפריל 21 (איטא).— דער אידישער באראן האטוואני, וועלכער איז געווען פאראורטיילט צו זיבן יאר טורמע, איז באגנאדיקט געווארן. ווי די "ארבעטער צייטונג" מעלדעט, איז די באגנאדיקונג א באדינגלאכע, אויף 3 יאר צייט בתנאי ער זאל זיך גוט אויפפירן פאר דער צייט.

אין קווינס טעאטער

היינט מאנטאג אוונט ווערט געשפילט אין קווינס טעאטער די יערלאכע בענע־פיט פארשטעלונג פאר דעם וויניפעגער מושב זקנים.

צו דער געעגנהייט ווערט היינט גע־שפילט "דער ווילדער מענש" דראמע אין פיר אקטן פון יעקב גארדין, מיט בעני אדלער אין דער הויפט ראל.

אלע אידן ווייסן די וויכטיקייט פון דעם מושב זקנים און דערפאר איז צו דער־ווארטן, אז דאס קווינס טעאטער וועט היינט אוונט זיין געפאקט. היינט אוונט וועלן די וויניפעגער אידן שטיצן דעם מושב זקנים דורך א פארוויילונג. די קווינס טעאטער טרופע שפילט די דאזיקע פארשטעלונג פריי, און די וויניפעגער אידן ווען געוויס אויסנוצן די דאזיקע געלעגנ־הייט און זיי וועלן ביישטייערן זייער טייל צו דער יערלאכער פארשטעלונג פאר'ן מושב זקנים.

פארביטן א קאוט

נעכטן (אחרון של פסח) האט אימע־צער אין בית יעקב ישול פארביטן מיי־נעם א טונקל־גרויען ספרינג קאוט. איך בעט זייער צו מעלדן צו זלמן נעמי־ראסקי, 341 אבערדין עוועניו.

אין פעלעס טעאטער

היינט ווערט אין פעלעס טעאטער גע־שפילט דאס זייער שפאנענדע און אמוזי־רענדיקע בילד "געפערלאכע וועגן," מיט דער בארימטער מאווי סטאר קלארא באו אין דער הויפט ראל צוזאמען מיט אן ערשט קלאסיקן קעסט. דאס איז א דורכ־אוים ריידנדיק און אינטערעסאנט בילד.

עס ווערט אויך געוויזן זייער אן אמו־רענדיקע רייזנדיקע קאמעדיע, ווי אויך פאקס נייעס. זעט און הערט עס אין פע־לעס טעאטער.

קלאסיפייד סעקשען — Classified Section

ספעציעלע פרייזן פאר ארווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג :

איין מאל, 5 ס. פער "אנייט לייז"	פאר 3 מאנאטן, $2.15 "
פאר א וואך, 20 ס "	פאר 6 מאנאטן, $4.00 "
פאר א מאנאט, 75 ס "	פאר 1 יאר, $7.50 "

:: צו פאררענטן :: FOR RENT

צו פאררענטן א האלבע סטאר, קארנער מיין און לאגאן. אריינגאנג פון לאגאן עוו. פאסיק פאר יעדן סארט ביזנעס. פול בייס־מענט 100 פוס. גוטער פלאץ פאר'ן ריכ־טיקן מאן. רענט זייער ביליק. זיך ווענדן צו א. דיינער, 635 מיין סטריט.

מיר מופן אלצדינג, פון א טראנק ביז א הויז מיט פארניטשור. בעסטע אויפפא־סונג און בעסטע באדינונג אויף אלע דזשאבס צו זייער מעסיקע פרייזן. טעלע־פאנירט 53 000 פאר סערוויס — הערי קריוואשיי.

צו פאררענטן, דעם ערשטן מאי, א 6 רום סעמי־מאדערן הויז. זיך ווענדן צו מיס פעטערסאן, 465 פלארא עוועניו.

צו פאררענטן א 7 רום פולי מאדערן הויז אין 28 קאטידראל עוועניו. אלע באקוועמ־לאכקייטן. זיך ווענדן צו ה. לייבאוויטש, 421 פריטשארד עווע., טעלעפאן 51 324, אדער צו מר. וואכנאוו, 323 מאניטאבא עוועניו.

צו פאררענטן א צוויי רום סוויט אין א באנגאלאו מיט אלע באקוועמלאכקייטן. פאסיק פאר א קאפל. זיך ווענדן אין 285 אבערדין עוועניו.

א שיינע רום צו פאררענטן ביי א גוטער פאמיליע. טעלעפאן אין הויז. ווענדן אין 74 לאסטער סטריט.

צו פאררענטן א שיינע גרויסע רום מיט א טעלעפאן. פאסיק פאר א סינגל מאן אדער א קאפל., מיט אהער אן פוירניטשור. זיך ווענדן אין 306 אלפרעד עוועניו.

סטאר צו פאררענטן, גוטער לאקיישאן. פאסיק פאר בוטשער שאפ אדער סעקאנד־הענד סטאר. פאר מער איינצעלהייטן טע־לעפאנירט אדער שרייבט צו
SAM POPOFF
Box 344 Yorkton, Sask. Phone 366

געשעפט _ געלעגנהייטן — Business Opportunities

סט. דזשאנס און סאלטער — סטאר און וואוינונג צו פארקויפן אדער צו פאררענ־טען, אויף לייכטע טערמינען.
GIBBS & McCREA
417 Somerset Block Winnipeg

א גוט עטאבלירטער שניידער שאפ צו פארקויפן, גוטער לאקיישאן, גוטע ביזנעס, פרייז מעסיק. זיך ווענדן אין 313 פאל־סאן עוועניו נאך 6 אוונט.

נארט ענד, סטאר מיט 4 רומס און א סטייבל, גוטער קארנער לאקיישאן, א בארגען פאר בלויז $2,500. אויף לייכטע צאלונגען.

גראסערי און קאנפעקשאנערי, לעבן א סקול און גרויסע אפארטמענט בלאקס. רענט בלויז $35, סטאק און פיקסטשורס $1,000. א גוטער געשעפט.

דזשענעראל, א רייכער אויסוואל פון גוטע געשעפטן אין קאנטרי. אייניקע ווע־לען נעמען שטאטיקע פראפערטי אלס א טייל צאלונג.

אויב איר ווילט א געשעפט, זעט

ח. פערלמאן און נ. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
796 Main Street Phone 51 000

צו פארקויפן א גוט עטאבלירטע פעטנט מעדיצין ביזנעס, פראקטיצירט פון קאוסט צו קאוסט. קיין פראפעסיאנעלע קענטע־ניש ניט נויטיק. א גלענצנדע געלעגנהייט פאר א מאן אדער פרוי מיט קעש. פאר איינצעלהייטן שרייבט צו דאס אידישע ווארט באקס 8065.

פרוביעץ!

אויס "ראנס" אין סילקענע זאקן

מאכט זיי געדויערן איבער צוויי מאל אזויפיל און שטענדיק אויסזען ווי ניי. לאזט אונז אייך ווייזן ווי אזוי קומט, שרייבט אדער טעלעפאנירט
614 SOMERSET BLOCK
PHONE 28 889

ווען אין סאסקאטון

שטייט אין
WINDSOR HOTEL
1st Ave. and 20th St. E.
הייסע און קאלטע וואסער
יוראפייאישער פלאן. באקוועמע רייטס
דוד עלים, אייגנטימער

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פארטעדזש עוו. איבער לייסעאום טעאטער
נייסטע בעסטע פאקס טראט און וואלץ סטעפס
קלאסן און סטריקטלי פריוואטע לעסאנס.
פולער קורס פון לעסאנס $5.00

פליכעוואטע מענער — נייע האר —
אין 10 ביז 60 טעג גאראנטירט: שארבן קרעץ, דענדראף, שארבן עקזעמא, גע־היילט דורך פערזענלאכער באהאנדלונג.
FRANKS, 207 Montgomery Bldg.
215½ Portage Ave.
קארנער נאטר דיים.

SIMPSON & COMPANY
ביילינפס
לייסענסד און באנדעד
ד. סימפסאן, מענעדזשער
404 McINTYRE BLOCK PH. 88 008

זינגער ניי מאשינען אויף זייער לייכטע טערמס. גוטע בארגענס אין געניצטע מא־שינען, גרויסע קרעדיטן פאר אייער אל־טער מאשין. זינגער סטאר, 300 נאטר־דיים עוועניו, קאר. פרינצעס. דזשאזעף שייפער, מענעדזשער. טעלעפאן 86 171.

געלט !

פאר אייערע באלדיקע נויטן

$50 ביז $500

צוועלף מאנאטן צו באצאלן עס צוריק. ריזאנייבל רייטס. פינקטלאכע באדינונג. שטריינג פארטרוילאך
אפן טעגלאך ביז 7.30 נאכמיטאג.
General Loan and Insurance Agency
718 Somerset Block, Winnipeg
Phone 24 789

אנאנס

איך ספעציאליזיר זיך אין מאכן
אידישע מצבות
באדינונג און ארבעט גאראנטירט
צו זייער מעסיקע פרייזן
F. SCHOENTHALER
155 McGregor (near Selkirk Ave.)

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

7 רום פולי מאדערן קאטעדזש, אין אל־פרעד עווע. צווייטער בלאק פון מיין סט. פרייז $2,800. א גרויסע מציאה.

6 רום פולי מאדערן נייע סטאקא באנ־גאלאו, אוק פינישינג, אוק פלארס, פייער פליים, פרענטש טירן, הייסע וואסער בא־הייצונג, סאן רום. נייע אויסגעדעקארירט שיינע עלעקטרישע פיקסטשורס. גרויסע, ליכטיקע צימערן. אין קאטידראל עוועניו, צווייטער בלאק פון מיין סטריט. פרייז, $7,000. א גרויסער בארגען.

6 רום פולי מאדערן הויז אין סט. דזשאנס עוועניו, צווייטער בלאק פון מיין סטריט. 41 פוס לאט ביי 165, מיט א גאראדזש, מוז באלד פארקויפט ווערן. אייגנטימער פארלאזט וויניפעג. פרייז $3,000. אי־בערגעוויינלאכער סנעפ.

8 רום פולי מאדערן הויז, אוק פינישינג פייער פליים, הייסע וואסער באהייצונג, גאראדזש, 50 פוס לאט, אין דער שענס־טער סטריט אין נארט ענד. פרייז $4,500 א גרויסע מציאה.

סוויטס צו פאררענטן אין פארשיידענע אפארטמענטס אין דער נארט ענד.

אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. געלט צו לייען אויף 6½ פראצענט.

Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 55 761 און 53 807.

צו פארקויפן א 6 רום פול מאדערנע הויז אין זייער גוטן צושטאנד מיט אלע מא־דערנע איינריכטונגען. זיך ווענדן אין 148 אלפרעד עוועניו איסט פון מיין סט.

צו פארקויפן א גוטע סעקאנט הענד קלא־דינג ביזנעס. אייגנטימער פארלאזט די שטאט. א סנעפ אויב פארקויפט היינטיקן מאנאט. זיך ווענדן צו דאס איד. ווארט באקס 8301.

סעלקירק עוועניו איסט. 8 רום הויז, ניי דעקארירט אינוויינינק און דרויסן, סאן פארטש, הייסע לופט באהייצונג. דאס איז א ריכטיקער בארגען פאר $3,800.
THE ROYAL TRUST CO.
Ph. 846 478 436 Main St.

ארבעטער פארלאנגט — HELP WANTED

פארלאנגט יונגנמאן אדער יונגע פרוי צו פארקויפן א גוטן ארטיקל. מוז גוט קאנען ענגליש און אידיש. גיט אן רעפערענס אין אייער אפליקאציע, צו דאס אידישע ווארט, באקס 8339.

א גוטע געלעגנהייט פאר אן אגרעסיווען יונגן מענשן מיט א גוט באקאנטער דריי גודס פירמע אין שטאט אלס א סיילסמאן אין שטאט און ארומיקן דיסטריקט. מוז זיין פון גוטן אויסזעען און איבערגעגעבע־נער ארבעטער. גוטע אויסזיכטן פאר דעם ריכטיקן מאן. שרייבט פולע איינצעלהייטן וועגן אייער פריערדיקער באשעפטיקונג און אייער עלטער, צו דאס אידישע ווארט באקס 8332.

פארלאנגט א סיילסמאן

צווישן צוואנציק און דרייסיק יאר אלט, וועלכער איז ווי־ליק צו ארבעטן און דערווערבן א גוטע ביזנעס. מוז קאנען גוט די ענגלישע שפראך ווי אויך אידיש. מוז קאנען אינטערוויואירן מענשן. זייער א גוטע צוקונפט פאר דעם ריכטיקן אפליקאנט. שרייבט די אפליקאציע מיט אייער אייגענער האנט־שריפט. גיט אן רעפערענס צו דאס אידישע ווארט, באקס 8340.

מיר האבן א פלאץ אין אונזער אדווערטייזינג דעפארטמענט פאר א יונגן מאן וועלכער קאן גוט ענגליש און אידיש. מוז זיין וויליק צו ארבעטן און לערנען די ביזנעס. קיין אנדערער זאל זיך ניט ווענדן.

קומט אין אונזער אדווערטייזינג דעפארטמענט יעדן טאג 5 אזייגער נ. מ., (חוץ שבת און זונטאג), און פרעגט פאר מר. מיינס.

מארגן

וועט זיך אנפאנגען דרוקן

— אין —

"דאס אידישע ווארט"

א נייער ראמאן

"בלוטיקע טעג"

פארפעלט ניט די ערשטע פארטזעצונגען!

די געלעגנהייט קלאפט!

גוטע געניצטע פיאנאס

צו העכערע ווערט פרייזן

ספעציעלע ווערטן אין גרענד פיאנאס

דזשערהארד היינצמאן
בייבי גרענד
גוטע מאהאגאני קיים, פולשטענדיק איבערגעפינישט, גלענצענדער טאן און עקשאן
$595

סטיינוועי
פארלאר גרענד, עבאני קיים, אן אויסנאמס ווערט, פאר
$550

קארן
מאהאגאני בייבי גרענד, פולשטענ־דיק איבערגעפינישט, ווי ניי. רעגו־לאר $950. פאר
$525

סטיינוועי
בייבי גרענד, מידיאום סייז, עבאני קיים, פליין קאלאניאל דעזיין. שווער צו זאגן אז ס'איז גענוצט. רעגולאר $2,250, פאר
$750

איצטיקער איינקויף פרייז קרעדי־טירט אויף יעדער אופרייט פיאנא אויסגעביטן אויף א נייער פיאנא געקויפט אין פארלויף פון צוויי יאר

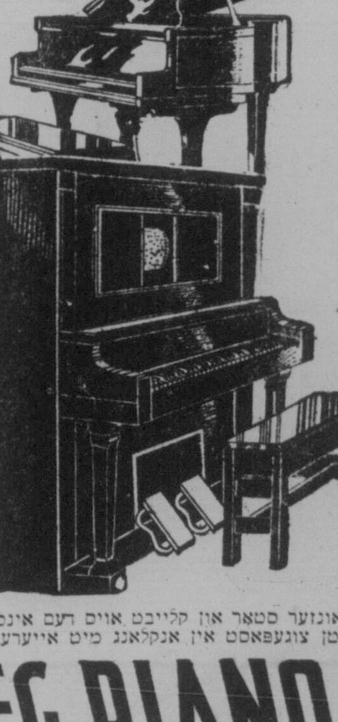

אפרייט פיאנאס צו ספעציעלע פרייזן

לענסדאון
עבאני קיים, פולע אייזערנע פריים, א גוטע פרעקטיס פיאנא, פאר
$95

נארדהיימער
א פאסנדער אינסטרומענט פאר דער קליינער היים, אדער ביטש
$195

ענניס
לואיס 15טער סטייל, פליין מאהא־גאני קיים. אריגינעל געפרייזט $550. פאר
$285

דאהערטי
א לייברערי מאדעל פון אוק, מיט א גוטן טאן, אריגינעל $600. איצט
$195

קענעדא פלייער
פליין קאלאניאל דעזיין. אונזערע עקספערטן מעלדן אז דער אינ־סטרומענט איז אין ערשט קלאסיקן מעכאנישן צושטאנד. רעגולאר $700. פאר
$350
קאמפליט מיט בענטש און 12 פלייער ראלס

אייער איצטיקער פאנאגראף אדער ראדיא אנגענומען אין א טייל פיימענט

קומט אריין אין אונזער סטאר און קלייבט אוים דעם אינסטרומענט וועלכער איז אמבעסטן צוגעפאסט אין אנקלאנג מיט אייערע פאדערונגען.

WINNIPEG PIANO CO LTD 333 PORTAGE AVE.

ברענטשעס אין: סט. דזשיימס. טראנסקאנא, בראנדאן, דאופין, יארקטאן